

Caissa

Nieuws

■ **'Huize Lydia' doet denken aan rusthuis Klivia**

■ **Bart de Wilde toont tiener tattoo's**

■ **Dennis Breuker over het Eijgenbroodtoernooi:
'Stoppen? Dat nooit!'**

■ **De tijden van Steinitz en Blackburne herleven**

■ **Het slot van het Feuilleton**

Colofon

CN 432 Inhoudsopgave

CaissaNieuws is het club-
orgaan van schaakvereniging
Caissa, opgericht 1 mei 1951

Redactie

Wim Suyderhoud
m.m.v. Eric Coppoolse

Vormgeving

Angelo Spiler

Kopij

caissanieuws@gmail.com

Clublokaal

Multifunctioneel centrum
Coenen-Lydia, Roelof
Hartplein 2, Amsterdam

Contact

caissa.amsterdam@gmail.com

Website

www.caissa-amsterdam.nl

Van de makers 3 **JEUGD**

Van de voorzitter 3

Abe Willemsma

CAISSANEN

Wie is die schaker?		provenschap 2012-2013	23
Marnix Godding	4	<i>Jan van der Pouw</i>	
<i>Tony Lith</i>		De pupillen	24
Hoofd- en bijzaken		<i>Debby Nieberg</i>	
Terug in het strijdperk		Toptraining	25
(deel I)	6	<i>Gertjan van der Hoeven</i>	
<i>Paul van der Sterren</i>		Solitaire Chess -	
		Thinkfun	27

INTERNE

Van de interne	12	TERZIJDE	
<i>Wim Suyderhoud</i>		Een foto van een	
Partij van het Kwartaal		mooie dag	
And the winner is ...	14	Schaken in bad	28
<i>Michaël Wunnink</i>		<i>Eric Coppoolse</i>	
Tussen de regels		Uitgelezen	
Gevallen vlaggen	16	‘Belachelijk streven’	29
<i>Tony Lith</i>		<i>Lesly Gehhard</i>	

TOERNOOIEN

Het Eijgenbrood- toernooi 2012		New York (deel I)	32
Ons huistoernooi	17	<i>Jeroen Hoogenboom</i>	
<i>Dennis Breuker</i>			
Remisekoning	19		
<i>Bart de Wilde</i>		STUDIE	

Schaakproblemen	11
<i>Angelo Spiler</i>	
Schaakstudies	13
<i>Aldo van de Woestijne</i>	

Toen wij het productietijdpad bespraken, dachten wij triomfantelijk: hoe kan een nieuw jaar beter beginnen dan met een verse editie van CaissaNieuws? Deze retorische vraag werd door de werkelijkheid ingehaald toen erlid Frans Oranje ernstig ziek werd. Het antwoord moet nu luiden: met zijn voorspoedig herstel! We zien Frans op de omslag in karakteristieke pose verdiept in zijn geliefde spel (fotografie Olivier Garcia). Zie ook pag. 18. We hopen hem spoedig in Huize Lydia terug te zien.

Het droevige nieuws van het plotselinge overlijden op tweede kerstdag van zeer gewaardeerd ex-Caissalid Menno Meijer kon niet meer worden verwerkt in het stukje van de voorzitter. Wij willen het niet onvermeld laten. Hij stierf veel te jong (43). Als enthousiaste leraar filosofie en schaakliefhebber had hij nog veel mooie dingen kunnen doen. Het mocht helaas niet zo zijn.

Menno Meijer
† 26 december 2012

Leon Pliester in gesprek met Rob Witt

Wij hopen u met deze editie van CN een plezier te doen met 'het eerlijke verhaal' zoals opgetekend door, onder vele anderen, een aantal enthousiaste jeugdleiders over de organisatie van de jeugdafdeling; Paul van der Sterren over zijn eerste ervaringen als Caissaan; Jeroen Hoogenboom, die een prachtig staaltje grafzoeken ten beste geeft en ex-jeugdlid Bart de Wilde, die zijn terugkeer bij Caissa illustreert met een verslag van zijn hernieuwde kennismaking met het Eijgenbroodtoernooi. ■

Laat ik beginnen met een triest bericht. Op 23 oktober is ons oud-lid Leon Pliester overleden. Leon is 58 jaar geworden, hij overleed aan de gevolgen van een leverziekte die complicaties aan de nieren had veroorzaakt. Leon heeft een aantal jaren meegespeeld in onze interne competitie en werd, zoals ik me dat herinner, stevast vergezeld door zijn vriendin, die dan vlakbij hem bezig was met haar handwerkje terwijl Leon zijn partij schaakte. Leon was vanaf het huidige seizoen geen lid meer, omdat de ziekte dat niet meer toeliet. In Schaakmagazine van december 2012 haalt Paul van der Sterren herinneringen op aan zijn generatiegenoot. We spelen dit seizoen onze externe wedstrijden voor de KNSB-competitie in het Woestduincentrum. We hebben daar nu twee keer onze thuiswedstrijden gespeeld, en de reacties zijn positief. Het reilen en zeilen binnen de vereniging, met het deels nieuwe bestuur en de talloze vrijwilligers, loopt naar wens. De vrijwilligers zijn enorm belangrijk voor onze vereniging. Mocht je jouw steentje willen bijdragen, dan is dat zeer welkom. Bijvoorbeeld als materiaalcommissaris, scheids

of actief betrokkene bij de jeugd. Laat dit mij dan weten.

Ten slotte wens ik eenieder een mooi schaakjaar 2013 toe! ■

Van de voorzitter
door Abe Willemsma

Wie is die schaker?

Marnix de vis, wij het water

door Tony Lith

In de eerste ronde van de competitie in 2011 speelde ik tegen ene Marnix Godding. Ik moest hem toen nog vertellen dat je je partij dient te noteren. Nou ja, daartoe was hij wel bereid, maar eigenlijk wilde hij gewoon een potje schaken. Na afloop zag ik aan zijn notatie dat hij dat heus wel eerder had gedaan. De daarop volgende zondag liep deze jongeman op eens de Laurierboom binnen. Graag schoof hij aan bij het ooit door Pim Zonjee georganiseerde gezelschapje schakers dat daar op zondag in de weer is. Schaken kon hij – dat was wel duidelijk. Het bleek toen dat hij enkele weken daarvoor door de zeldzame combinatie van Jan Timmerman, Karol Lesman en Jeanne Potters in de Laurierboom was uitgenodigd om bij Caissa te komen schaken. Een jaar later is de situatie wel wat veranderd. Marnix houdt zich nu bezig met de interne competitie, Marnix speelt in de externe competitie, Marnix zit wanbetalers achter de voden, Marnix behoedt het eerste voor verdwalen en nu krijgt zelfs ook het cupteam leiding. Kortom: Marnix draait nu enthousiast aan de knoppen van onze geliefde vereniging.

Marnix komt uit het zuiden - Tilburg om precies te zijn. Daar kreeg hij van zijn vader het schaakvirus toegediend. Die had het weer opgelopen bij zijn vader in een milieu van pastoors, dominees en

notarissen in een tijd waarin het rijke roomse leven Zuid-Nederland nog warmte en bezieling bracht. Al snel bracht hij zijn kennis in praktijk bij de SV Oisterwijk. De partijtjes van de jonge Marnix

liepen zo vaak uit op een succesje dat thuis het woord 'kampioen' viel. De betekenis van dat woord moest hem toen nog worden uitgelegd. Spannend werd het toen hij als junior tegen ouderen schaakte. Hij herinnert zich nog de keer dat hij als klein kereltje tegen een veel oudere speler moest spelen. Hij stond

op winst toen hij in de zenuwen een toren weggaf. Later speelde hij op de middelbare school in het schoolschaakteam. Met klasgenoot Petra Schuurman nam hij deel aan het kampioenschap van Brabant voor schoolschaakteams.

■ Veranderingsproces

In zijn studententijd richtte hij bij de studentenvereniging

Circumflex het schaakgilde op. Hij organiseerde toen in het verenigingscafé kampioenswedstrijden. Na de voltooiing van zijn studie economie heeft hij lang niet geschaakt. Hij legde zich toe op de internationale bedrijfskunde. Als gevolg daarvan is hij op veel plaatsen in Europa actief. Hij was enige tijd werkzaam als zelfstandig consultant, maar de economische crisis is niet aan hem voorbij gegaan. Nu werkt hij als consultant in vaste dienst. Zijn specialiteit is het werken aan projecten die binnen een bedrijf een veranderingsproces op gang moeten brengen. Voor Marnix houdt de wereld niet op aan de andere kant van het schaakbord. Niet alleen zijn werk brengt hem in het buitenland, maar ook de dingen die hij graag doet. Zo kreeg hij les bij de golfclub die eigenaar is van Saint Andrews, het in Schotland (waar hij ooit studeerde) gelegen Walhalla voor de golfspeler.

■ Activiteiten

Op een dag werd hij wakker en dacht: 'Ik wil paardrijden.' Zo gedacht, zo gedaan. Hij nam paardrijlessen en trok ietwat onbesuisd naar Ierland voor lange ritten buiten de gebaande paden. De hevige zadelpijn nam hij op de koop toe. Hij schijnt daar in korte tijd een Iers paard schuw gemaakt te hebben voor schakende Nederlandse zuiderlingen. Het afgelopen jaar heeft hij in de Griekse wateren gezeild. Dat is wel bevallen en nu zoekt hij als vanzelf naar de

mogelijkheid en de tijd om het vaarbewijs te behalen. Door al deze activiteiten heeft hij weinig tijd voor een boek. De krimi's van Robert van Gulik waarin rechter Tie de hoofdpersoon is, leest hij graag. Ook van Havank heeft hij een vrijwel complete rij detectives in de kast staan.

ekklesia aan de Da Costakade bij te wonen. Enthousiast vertelt hij over de bijeenkomsten daar; iedereen is welkom. Werden indertijd zo zieltjes gewonnen voor de goede zaak?

Inmiddels heeft Marnix bij een vergadering van de SGA al eens de zaken voor Abe

Marnix met de pet van non-playing captain van C1

■ Geborgenheid

Marnix gaat graag met mensen om. Hij wil wat betekenen voor de medemens – dat is zijn levenshouding. Wellicht een verlangen dat geïnspireerd is door zijn achtergrond en zijn ervaringen. In de afgelopen decennia heeft het katholicisme enige averij opgelopen. De geborgenheid die Marnix in zijn jonge jaren ervoer, is ruw verstoord. Hij compenseert dat door met regelmaat bijeenkomsten van de vergrijzende Amsterdamse studenten-

waargenomen. Op die manier geeft hij zijn ambitie om onze club in de schaakwereld verder te helpen inhoud. Marnix Godding: een clublid om zuinig op te zijn, een naam om te onthouden. ■

door Paul van der Sterren

Gestopt met toernooien spelen in 2001, gestopt met KNSB-competitie en elke andere vorm van wedstrijdschaak in 2003, gedurende zeven jaar niets anders aan het schaken gedaan dan wat boeken schrijven, en ten slotte 'weer voorzichtig een teen in het water gestoken' (Hans Ree) in 2010. Het zou een interessant verhaal moeten zijn. Maar het wil niet. Het verhaal wil niet geschreven worden, want het weet dat het niet goed genoeg zal zijn. Niet goed genoeg om iets te laten doorschemeren van hoe het is om uiterlijk je oude leven weer op te pakken en vervolgens te merken dat je innerlijke beleving zo volkomen veranderd is.

Daar komt bij dat de taal die ik vroeger gebruikt zou hebben allang verjaard is. En van de vele nieuwe talen die ik inmiddels heb geleerd, is er niet één geschikt voor een schaakboek. Of het moest de taal zijn van de poëzie. Maar die wil ook niet. Of wel?

*Ik zou een verstandig verhaal
kunnen schrijven en dat zou
onzin zijn.*

*Ik zou een leerzaam verhaal
kunnen schrijven, maar dat zou
dom zijn.*

Ik zou een allesomvattend verhaal kunnen schrijven, het zou leeg zijn.

Ik zou een mooi verhaal kunnen schrijven. Dat zou mooi zijn.

*Ik zou het verhaal niet kunnen
schrijven. Dat zou het beste
zijn.*

Het verhaal respecteren dat niet geschreven wil worden. De realiteit respecteren die niet in één visie gevangen kan worden, niet met woorden beschreven kan worden. Net zo min als met geluiden trouwens, of met smaken en geuren. Misschien, heel misschien zou het kunnen met handen en voeten. Met je vingers in de aarde wroeten, wetend dat de kern van die bol buiten je bereik ligt, maar dat de buitenkant van die binnenkant óók de kern is. Maar nee. Er is natuurlijk de mogelijkheid om het zuiver schaaq-technisch te houden. Geen verklaringen afleggen, geen persberichten schrijven, maar de lezer de feiten aanreiken en niet bang zijn dat die lezer zich zelf een mening vormt. Zoals ik dat eigenlijk ook in real time, de zogenaamde wer-

Het verhaal wil
niet geschreven
worden, want
het weet dat het
niet goed genoeg
zal zijn.

kelijkheid, – noodgedwongen, want ik zie geen andere mogelijkheid – telkens weer doe. En zoals ik dus ook inderdaad de meest uiteenlopende reacties krijg. Aan de ene kant bijvoorbeeld de artiest, de musicus die volstrekt niet in enen en nullen denkt, en me na afloop van een verloren partij tegen Jan Timman laaiend enthousiast bedankt voor de immens spannende voorstelling waarvan hij zojuist getuige is geweest. Aan de andere kant de oude strijdmakker en bijna exacte leeftijdgenoot, die iedere keer als hij me fouten ziet maken zijn eigen wonden weer voelt opengaan en die me na afloop van precies dezelfde partij probeert te troosten met woorden als ‘Jammer, doch niet getreurd en monter verder strompelen.’ Wetend dat er geen troost is. Niet wetend dat troost niet nodig is. Maar toch. Wat er gebeurt is dat je af en toe iets leest wat tot je verbijstering en grote vreugde de kern van je eigen verhaal blijkt te raken. En wat je doet hopen dat het misschien toch kan. Of niet kan, maar wel gedaan moet worden. Dus ik ga het maar gewoon proberen, nee niet proberen, ik ga het doen. En wat kan het mij schelen of het lukt of niet? ‘The world must be peopled!’ schreeuwt Shakespeare het uit in *Much ado about nothing*. Niet alleen met mensen, maar ook met woorden. Maar eerst geef ik u die zin die me (even) deed geloven dat de kern toch geraakt kan worden. En die misschien voldoende is. ‘You enjoy life altogether, don’t you?’ vraagt iemand aan Ariadne Oliver, romanperso-

nage en gedeeltelijk alter ego van Agatha Christie. ‘Yes, I do,’ antwoordt ze, ‘I suppose it’s the feeling that one never knows what might be going to happen next.’ Dát is het. Onbedoeld karakteriseert Agatha Christie hier in twee zinnen mijn huidige, mijn tweede schakersleven.

Er is geen controle meer, geen macht over wat er gebeurt.

Er is geen controle meer, geen macht over wat er gebeurt. Als ik een partij speel dan ‘overkomt’ me die, er is geen gevoel van controle. Voor de ‘echte’ schaker, zoals ik die vroeger was, is dat een nachtmerrie. Voor Ariadne Oliver is het ‘the enjoyment of life’ (zij schaakte natuurlijk niet). Voor mij – zoals ik nu ‘ben’ – is het beide.

Bij deze dus, als illustratie bij bovenstaande typering en ook niet méér dan dat, komt hier dan toch mijn verhaal, of laten we zeggen mijn *strip*verhaal, want de plaatjes erbij zijn essentieel. Hoe is het om na zeven jaar onthouding het schaken weer op te pakken? Wat is er zoal veranderd in de schaakwereld en vooral: wat is er zoal veranderd in mij? Laten we beginnen bij het begin.

■ Huize Lydia

Het is mij niet bekend hoe lang het monumentale pand aan de Roelof Hartstraat, vroeger ‘meisjeshuis’ (een doelgroep die later werd versmald tot verpleegsters), nu ‘multifunctioneel centrum’, al Huize Lydia heet en of die naam misschien een toespeeling is op het legendarische Rusthuis Klivia, het ‘rusthuis vol herrie’, waar zich in de jaren zestig de onsterfelijke tv-serie *Ja zuster, nee zuster* afspeelde, maar het lijkt er soms veel op. Iedere dinsdagavond rond acht uur verzamelen zich hier de leden van schaakclub Caissa in de bar, die pas om ongeveer twintig

Rusthuis vol herrie

over acht verandert in wat hij de rest van de avond zal blijven: de doodstille speelzaal van de grootste en beste schaakclub van Amsterdam. De ongelukigen die hier hun partij eerder willen of moeten beginnen, doen hun eerste zetten dan ook niet in de gewijde atmosfeer die ze (misschien) van een schaakclub gewend zijn, maar in een onbedaarlijk rumoerige caféruimte, waar iedere poging om de voortdurend aanzwellende massa aanwezig stil te krijgen enkel nóg meer lawaai, verwarring en bestellingen van koffie en bier tot gevolg heeft. Pas als iedereen binnen is, zijn tegenstander kent, bord en stukken heeft opgesteld en alle gewenste drank binnen handbereik heeft staan, daalt hier de stilte neer.

Zo althans verging het Erwin l'Ami en mij op die gedenkwaardige 14 september 2010, toen wij elkaar hier troffen om onze partij uit de KNSB-Meesterklassewedstrijd HSG-Caissa op verzoek van HSG vooruit te spelen. Het was, afgezien van een klein rapid-toernooi enkele maanden eerder op dezelfde locatie (maar niet al om half acht!), mijn eerste partij, serieus of niet serieus, in ruim zeven jaar.

Paul van der Sterren – Erwin l'Ami

Het is moeilijk te zeggen wie van ons het meest 'last' heeft gehad van de laten we zeggen ongewone setting waarin deze ontmoeting plaatsvond. Maar het meest waarschijnlijk is eigenlijk dat *ik* er helemaal geen last van had, want voor mij was het achter het bord plaatsnemen, een notatiefor-

mulier invullen, mijn tegenstander de hand schudden en – meest bizar van allemaal – echte *zetten* te doen, al zo onwerkelijk dat het me misschien niet eens opgevallen zou zijn als er vechtpartijen waren uitgebroken. Alleen omdat ik me nog kan herinneren hoe ik dit *vroeger* allemaal zou hebben ondergaan, in de dagen dat ik nog – zoals Erwin nú – een uiterst serieuze beroepsschaker was, vermoed ik dat hij het niet erg leuk gevonden kan hebben. Maar aan de andere kant, hij is wel een heel goede professional, die de indruk maakt onder alle omstandigheden een hoog niveau te kunnen halen.

Maar toch, misschien was het de verklaring voor zijn in mijn ogen wat merkwaardige openingskeuze.

**1.Pf3 Pf6 2.c4 e6 3.Pc3 d5
4.d4 Le7 5.Lg5 h6 6.Lh4
0-0 7.e3 Pe4**

Want waarom speelt hij niet iets veel scherpers tegen me? Damegambiet en dan nog wel

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆
*...dat is toch
geen manier
om die ouwe
Van der Sterren
van het bord
te blazen?*
◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

die saaie Laskervariant die toch moeilijk anders dan als een remiseaanbod gezien kan worden, dat is toch geen ma-

nier om die ouwe Van der Sterren van het bord te blazen? Weet hij dan niet dat ik niets meer weet, niets meer bijhoud en vrijwel niets meer kan? Nee, waarschijnlijk weet hij dat niet en dat *is* natuurlijk ook moeilijk in te schatten voor zo'n jonge man. En misschien was het trouwens ook wel pure beleefdheid van zijn kant. Misschien fluisterde hij me met deze zetten wel toe 'Paul, laten we snel remise spelen. Jij blij dat je je eerste partij hebt overleefd, ik blij dat ik snel weg ben uit deze heksenketel en HSG wint de wedstrijd toch wel. Misschien *wil* ik eigenlijk niet eens van je winnen.'

Het zou kunnen en in ieder geval gingen mijn gedachten op dit moment die richting uit. Maar op één ding hadden we allebei niet gerekend: dat oude, lang vergeten systeem in mijn hoofd weer tot leven zouden worden gewekt. 'Ho, ho, zo makkelijk gaat dat niet. Remise oké, maar ik wil eerst nog wel even wat zetten doen.' Trots, strijd lust, domheid, het zijn mooie eigenschappen, maar als je er ooit mee begiftigd bent geweest, raak je ze nooit meer helemaal kwijt.

8.Lxe7 Dxe7 9.Tc1

Nu wist ik wel dat de Laskervariant juist in de laatste jaren weer populair geworden was en in de kort tevoren gespeelde tweekamp om het wereldkampioenschap tussen Anand en Topalov (waarin mijn tegenstander secondant van Topalov was geweest!) zelfs een beslissende rol had gespeeld. Ik had echter, diep in mijn geheugen, nog een variant klaarliggen die me voor deze gelegenheid bijzonder

geschikt leek, een specialiteit van Ulf Andersson van zo'n dertig jaar geleden met alle kenmerken van zijn spel uit die tijd: solide, vrijwel risicoloos, ongecompliceerd. Het is *bijna* pretentieloos, maar – in zijn handen althans – toch ook weer niet helemaal.

9...c6 10.Ld3 Pxc3 11.Txc3 Pd7 12.0-0 e5 13.dxe5 dxc4 14.Txc4

'Normaler' is natuurlijk 14.Lxc4, maar dat levert zeker niets op.

14...Pxe5 15.Te4 Pxf3+ 16.Dxf3 Le6 17.Lc4

Dit is de pointe. Zwart houdt aan de afwikkeling een piepklein geïsoleerd pionnetje over. Het *lijkt* niets en het *is* ook niets, maar wie dit soort stellingen wel eens tegen Ulf heeft mogen verdedigen weet dat het iets kan *worden*.

Sterker nog, misschien is hij door deze ervaringen zelfs wel een beetje getraumatiseerd geraakt en daarmee – zonder dat hij het beseft – een gevaar geworden, niet zozeer voor zijn omgeving, maar voor zichzelf.

17...Tad8 18.Lxe6 fxe6 19.Dg4

Hier voel je je nog een hele pief. Je herinnert je vagelijk een oude partij van Ulfje met 19...Tf6 20.Td1, denkt iets als 'wat kan mij nog gebeuren?' en je begint te genieten van de rust die inmiddels in de speelzaal is neergedaald. Je begint zelfs te dromen.

19...Td6

Maar dromen is niet hetzelfde als wakker zijn. En 19...Tf6 is niet hetzelfde als 19...Td6.

20.Td1??

En 20.Td1 is niet hetzelfde als 20.Td1.

20...Dh4!!

Dus.

Is het niet prachtig?

De eerlijkheid gebiedt trouwens niet onvermeld te laten dat het eenvoudige 20...Df6 al reden genoeg had moeten zijn om geen 20.Td1 te doen. Zie *diagram 1*.

diagram 1

Alles, maar dan ook alles, staat net verkeerd. Voor wit dan. Zelfs het spectaculaire 21.Dxe6+ helpt niet en dwingt na eenvoudig 21...Kh8 of (21...Kh7) slechts tot opgeven, omdat 22.Tf1 nu wegens 22...Dxf2+ mat in drie is. Ik slikte mijn trots, mijn domheid en mijn stelling in, nam met 21.Tf1 mijn vorige zet terug, verdedigde het toreneindspel dat na 21...Dxg4 22.Txg4 Td2 ontstaat nog tamelijk heroïsch, maar moest het na 55 zetten en een lange, lange avond ingespannen werken ten slotte toch opgeven. Een mooi begin.

■ Bloopers

Zo als het die eerste gedenkwaardige avond in Huize Lydia begon, zo ging het eigenlijk de rest van het seizoen gewoon verder. Het was één voortdu-

rend aftasten van wat ik nog kon en wat mijn tegenstanders daar tegenover bleken te kunnen stellen. Vooral in het begin viel ik daarbij van de ene verbazing in de andere. De onmacht om met een stelling te doen wat ik ermee *wilde* doen. De intense vreugde die een goed gespeelde én gewonnen partij nog altijd bij me los kon maken. De verbazing over de vele fouten die ik mezelf zag maken. De pijn die

*De enige
constante was
eigenlijk het
gevoel niet meer
te kunnen wat
ik kon.*

het deed om een partij op te moeten geven. De tevredenheid als die pijn dan binnen een paar seconden weer helemaal verdwenen was. Het gemak waarmee ik soms zonder veel aanleiding in de war of zelfs in paniek kon raken. De ontdekking dat ik er beter aan deed te weinig dan te veel na te denken. Alles kwam dat eerste seizoen als een verrassing voor me.

De enige constante was eigenlijk het gevoel niet meer te kunnen wat ik kon.

Al jarenlang geeft Genna Sosonko op de vraag waarom hij niet meer schaakt dit antwoord: 'ik kan niet langer spelen zoals ik het wil en ik wil niet langer spelen zoals ik

het (nu) kan'. Je zou dit het Klassieke Antwoord van De Oude Grootmeester kunnen noemen, de perfecte verwoording van wat het voor een schaker betekent om zijn kracht te verliezen. Hoewel ik dertien jaar jonger ben dan Sosonko weet ik heel goed dat ik in principe precies hetzelfde zou kunnen zeggen. En dat ik dat in feite ook gezegd heb door in de jaren tussen 2003 en 2010 niet meer te schaken. Maar toch. Hoewel me het eerste deel van deze waarheid in iedere partij die ik voor Caissa speel telkens weer wordt ingepeperd, is mijn aversie hiertegen blijkbaar nog steeds niet groot genoeg, want het is een feit dat ik er op een vreemde, onverklaarbare maar daarom niet minder overduidelijke manier nog altijd plezier in heb. Maar het is heel anders dan vroeger. Hoe anders? Op het antwoord naar deze vraag ben ik eigenlijk al sinds die eerste, bizarre partij in Huize Lydia op zoek. Eén ding is in ieder geval onherroepelijk veranderd: ik vind mijn partijen niet mooi meer en dientengevolge loop ik er niet mee te pronken. Vroeger had ik na afloop eigenlijk altijd wel iets om blij, tevreden, ja trots op te zijn. Ook als ik die partij uiteindelijk nog door een blunder bedorven had, ik was altijd wel bereid om haar aan wie dan ook te laten zien. Maar dat ben ik nu helemaal kwijt. Het zal een natuurlijke ontwikkeling zijn, denk ik, niet iets om je zorgen over te maken of moeilijk over te doen. De meeste vrouwen van mijn leeftijd vinden het ook niet meer zo nodig om naakt op het strand te gaan liggen.

De meeste vrouwen van mijn leeftijd vinden het ook niet meer zo nodig om naakt op het strand te gaan liggen.

Maar wat je altijd kan doen is het publiek aan het lachen maken door een paar goeie bloopers te laten zien, zoals 20.Td1? tegen l'Ami er in feite ook al een was. In het produceren hiervan ben ik blijkbaar wél nog altijd heel goed. De eerste twee partijen van mijn tweede seizoen, nog steeds voor Caissa maar nu in de Eerste Klasse, waren meteen goed voor twee in het oog springende exemplaren.

**Thibaut Vandenbussche –
Paul van der Sterren,**
zie *diagram 2*.

Diagram 2, stelling na 47...Kh6

Tot hiertoe had ik deze partij echt goed gespeeld, inclusief

een dameoffer dat inmiddels
een aan alle kanten gewonnen
eindspel heeft opgeleverd.
Maar met zijn volgende zet is
mijn jonge tegenstander me
gewoon te slim af.

48.Dd8

Ik verwachtte iets 'normaals' als 48.Dc8 of 48.Dc3. Dat hij me volkomen onnodig direct laat promoveren had natuurlijk alle mogelijke alarmbellen moeten doen rinkelen en misschien gebeurde dat ook wel, maar hoorde ik ongelukkigerwijs alleen de dichtstbijzijnde, namelijk die van f6, waarvan ik aannam dat hij dacht dat daar eeuwig schaak te halen zou zijn.

48...c1D??

Wat het na 49.Dxf6+ Kh7 50.Df7+ Tg7 51.Dxh5+ Dh6 natuurlijk niet is. ‘Goed gezien, Paul!’ zeg je op zo’n moment tevreden tegen jezelf en je speelt niet het voor de hand liggende 48...Kg5 of het subtielere 48...Kh7 (wat alle twee eenvoudig wint), maar je denkt de slimmerik te slim af te zijn en je laat hem zijn ‘dreiging’ gewoon uitvoeren.

49.Dd2+!

Oef. Het was dus niet *zomaar* een slimmigheidje, het was De Perfecte Valstrik. Eerst een volstrekt natuurlijke schijn-dreiging op links, dan de mokerslag op rechts. Eén tijdloze seconde zat ik als door de donder getroffen op mijn stoel. Toen ontspande ik, deed

49...Dxd2

en kon alweer glimlachen. Vroeger zou ik nog wel 49... Tg5 of 49... Tf4 hebben gespeeld en nog eindelijk hebben geprobeerd om dit eind-

spel alsnog, maar nu uiterst moeizaam – en met ongetwijfeld een hoofdrol voor de klok – naar me toe te trekken. Nu gunde ik mezelf (en mijn tegenstander) dit snelle en pijnloze slot. Ik hoop dat mijn teamgenoten het me niet al te erg kwalijk hebben genomen. Onderscheidde dit eerste fragment zich misschien nog door een zekere koddigheid, de manier waarop de tweede partij ontspoorde, was grimmig en hard. Ook dat hoort er blijkbaar nog altijd gewoon bij.

Paul van der Sterren – Bas van der Plassche,
zie *diagram 3*.

Opnieuw had ik tot hiertoe best goed gespeeld. Je zou het niet zeggen als je de volgende zet ziet.

64.Lc2??

Diagram 3, stelling na 63...Lxe3

Even de loper doorlaten voordat de koning naar voren gaat. Tot op dit moment had ik precies geweten wat ik wilde, maar hier schoot een soort ‘optimaliseringsdrift’ me geheel onverwacht in een volkomen verkeerd keelgat. Na het eigenlijk vanzelfsprekende 64.Kf5! is de zwarte koning afgesneden van de koningsvleugel, moet zwart zijn loper tegen de h-pion geven en

houdt wit aan de andere kant van het bord een winnende pion over.

64...Ke6!

En nu is het omgekeerd: de zwarte koning houdt de h-pion tegen, de zwarte loper offert zich op voor de witte vrijpion op de damevleugel en wit blijft met de verkeerde randpion zitten.

De vloek van het getal 64? Een niet mis te verstane aanwijzing ‘van boven’ dat mijn comeback de goden mishaagt? Het is mogelijk, maar ach. In het volste vertrouwen dat als ‘ze’ me werkelijk willen tegenhouden er wel zwaardere middelen worden ingezet, schaak ik toch nog maar even verder.

(Deel II van ‘Terug in het strijdperk’ wordt gepubliceerd in CN433)

SCHAAKPROBLEMEN

De oplossingen van deze schaakproblemen staan op pagina 36

1. Wit geeft mat in twee

4. Wit geeft mat in drie

2. Wit geeft mat in twee

5. Wit geeft mat in drie

3. Wit geeft mat in twee

6. Wit geeft mat in vier

Van de interne

door Wim Suyderhoud

Weet u het nog? Eddy Leuw en ik legden u in het voorjaar van 2012 een discussiestuk voor met een pleidooi voor de opsplitsing van de interne competitie in twee ratinggroepen. Tijdens de ALV in september werd er langer over dit onderwerp gediscussieerd dan menig een lief was. Toch meen ik dat het wel wat waard was dat iedereen over dit onderwerp zijn/haar zegje kon doen. Het resulteerde in ieder geval in een afspraak waar alle leden mee voort leken te kunnen: een half seizoen indelen met het nieuwe programma 'Sevilla', waarna een evaluatie zou plaatshebben tussen Eddy, mijzelf en twee leden van het bestuur. Aan de hand daarvan zou een keuze worden gemaakt: verder met Sevilla of toch opdelen. Hieronder kunt u lezen hoe de besluitvorming is verlopen. Ik zal u eerst vertellen hoe het werken met het nieuwe programma de indelers is bevallen.

■ Foutjes

Om een goed oordeel te kunnen vellen, heb ik de vacante positie van Eddy in het indelingsteam opgevuld. Mirjam Klijnkramer en Karol Lesman bleven op hun post. Karol moest aan het begin van het seizoen voor zijn werk op reis, maar heeft zich onlangs weer bij ons kunnen voegen. Mirjam was er elke week. De nieuwe software was gebruiksvriendelijk, zoals dat heet, wat een relatief begrip is als de gebruikers stammen uit de tijd van de typemachine. Er ging dus het een en ander fout. Bovendien slopen er vooral de eerste weken ook foutjes in de verwerking van

het grote aantal aanmeldingen. Gelukkig was er altijd deskundige hulp aanwezig in de personen van de op vele terreinen in de club actieve Marnix Godding, Robert Jan Schaper en René Pijlman. Zij konden ons niet alleen bij de bediening van de software assisteren op de clubavond zelf, maar wisten ook nadien onze uit nood geboren improvisaties in het systeem te verwerken. We hopen dat u niet te veel hinder van dit vallen en opstaan hebt ondervonden. We denken nu, aan het eind van de eerste turnus, een werkwijze te hebben ontwikkeld die het aantal fouten tot een minimum zal beperken.

■ Mismatches

Zijn wij tevreden over de indelingen die Sevilla genereert? Het antwoord is ja. Het aantal 'toevallige' mismatches is aantoonbaar verminderd. Om te voorkomen dat cracks onderaan instromen en vervolgens een ravage aanrichten op weg naar de positie waar ze thuishoren, is er in de software een systeem van waardepunten geprogrammeerd waardoor sterke spelers in de eerste zes ronden automatisch hoog binnenkomen.

Tenminste, als de juiste handelingen worden verricht bij het bedienen van de software. Wat dat betreft was het zuur voor Paul Janse, die na lange tijd weer eens intern kwam spelen, dat hij door een fout van ons moest spelen tegen een beginner. Ook Jack Blanchard en Dick van Dam werden ten onrechte veroordeeld tot elkaar. Ons schuldgevoel hierover werd verzacht door Dicks positieve verslag van zijn ervaring met de partij.

De overige mismatches die te noteren vielen, lijken onvermijdelijk. Ton van Nieuwkerk, Jeanne Potters en ook ikzelf, bijvoorbeeld, hebben in deze periode boven hun ratingverwachting gepresteerd.

Dientengevolge troffen zij meer dan eens een extreem sterke tegenstander aan gene zijde van het bord. Omgekeerd gold hetzelfde voor Abe Willemsma en - daar is

hij weer - Jack Blanchard, die uit de rijen der zeer sterken vielen door een serie slechte prestaties aan het begin van het seizoen en daarna langdurig moesten verkeren in wat in het indelersjargon 'het moeras' wordt genoemd. Er wordt door bovengenoemde Sevilla-experts gewerkt aan een aanpassing die het mogelijk maakt dat de duur van dit ongemak in de toekomst wordt beperkt.

Wenig onvrede

Al bij al oordelen Eddy en ik positief over de indelingen die worden gegenereerd door Sevilla als je die afzet tegen onze ervaringen met de oude 'Heks', het programma dat we voorheen gebruikten. En hoewel er begrip alom was voor de mismatchgevoeligheid van de enkeling, constateerden wij

Mirjam was er elke week

tevens dat er geen groot enthousiasme was voor ons voorstel tot wijziging van de organisatie van de interne competitie. Kennelijk is er in de praktijk van de clubavond weinig tot geen structurele onvrede over de indeling. En dat is heel mooi, natuurlijk. Wij hebben ons voorstel derhalve ingetrokken en het bestuur geadviseerd de proef

met Sevilla te verlengen tot het einde van het seizoen. De betrokken leden van het bestuur hebben inmiddels aangegeven dit advies te willen overnemen. Ten slotte wil ik u uitnodigen uw gevoelens over de indeling in het vervolg met mij te delen. Ik zal uw reacties verwerken in mijn eindverslag van dit seizoen. ■

SCHAAKSTUDIES

De oplossingen van deze schaakproblemen staan op pagina 36

1. Wit wint

2. Wit maakt remise

3. Wit wint

4. Wit wint

door Aldo van de Woestijne

And the winner is.....

door *Michaël Wunnink*

Na alle Partijen van de Week die tot 5 december zijn ingediend op de website onder de loep te hebben genomen en op hun schaaktechnische merites, amusementswaarde en leeswaardigheid van commentaar te hebben voorzien, is het de hoogste tijd om de Partij van het Kwartaal bekend te maken.

Om uw geheugen op te frissen, hierbij de kandidaten nog even op rij. Deze partijen zijn te vinden en na te spelen op de caissawebsite, bij algemene informatie, partij van de week.

✦ **Hovenga - Seelmeijer**

Seelmeijers speculatief stuk-offer is zeer gemakkelijk, maar zoals Niek al aangeeft, wordt hij te rijk beloond, nadat Alje onder andere eeuwig schaak miste c.q. uit de weg ging. Het commentaar van Niek is zoals altijd onderhoudend, waar de eenkoppige jury niet ongevoelig voor is, en hoewel de jury correctheid niet al te hoog in het vaandel heeft staan, juist omdat incorrecte partijen vaak veel amusanter zijn, mag ik dit bij eventueel gelijk eindigen niet door de vingers zien.

✦ **Suyderhoud - Pijlman**

Wim doet in zijn commentaar zichzelf tekort door te stellen dat de partij niet genoeg vuurwerk zou bevatten om mee te kunnen dingen. Zwartspeler Pijlman brandde

er in ieder geval flink zijn vingers aan. Vanaf de krachtzet **28.Txf6** was elke zet raak. Ik heb me moeten inhouden deze partij met Oud en Nieuw niet af te steken als toonbeeld van donderslagen bij heldere hemel.

✦ **Bezemer - Wunnink**

Deze partij is door het hoofd van de jury geplaatst als lokroep om Partijen van de Week in te dienen. Het zou er wel erg dik bovenop liggen als de auteur de prijs aan zichzelf toekent, ook als de partij dit wel zou verdienen. (Of dit zo is, laat ik in het midden... Nee hoor, er zijn betere partijen ingediend.)

✦ **Salomons - Pijlman**

Deze partij schittert door onverwachte wendingen en curieuze materiaalverhouding. De partij had tot ongekende hoogten kunnen reiken en daarmee de jury vol kunnen roeren als het dame tegen paard en een sloot pionnen tot op het bot zou zijn uitgevochten. Het bleef bij een heerlijke maaltijd om je vingers bij af te likken, maar zonder toetje, waardoor de jury na afloop zelf nog maar een

reep chocola naar binnen werkte om het gaatje in zijn maag te vullen.

✦ **Van der Weide - Schipper**

Niet alleen de partij zelf, maar ook het commentaar is erg *to the point*. De eenkoppige jury ging voor de bijl voor de gedeceerdheid in zowel woord als daad waarmee Paul laat zien dat, als je vanuit een rustige Caro-Kann maar voldoende energie opbouwt, dit als vanzelf uitmondt in een onweerstaanbare mataanval, zelfs tegen zijn zeer gewaardeerde tegenstander van formaat.

We gaan nu snel even naar de reclame, en daarna 'vlug weer terug' om de winnaar bekend te maken. Laat me beginnen te zeggen dat alle partijen het grootste respect verdienen. Ga er maar staan op zo'n groot podium voor al dat publiek. Het geringe aantal partijen om uit te kiezen, geeft aan dat de plankenkoorts hoog is onder de leden en om er dan toch te staan... Grote klasse! Er zijn dan ook geen winnaars en verliezers.

Desalniettemin, de inhoud van de partij, de amusementswaarde, het leesplezier en de vechtlust in ogeschouw nemende, heeft de jury na rijp beraad met zichzelf unaniem beslist dat de prijs zal worden uitgelooft aan Paul Schipper. Correctheid en consequent spel voerden de boventoon in deze voor het oog eenzijdige

partij. De jury heeft lang gewikt en gewogen of deze ogenschijnlijk eenzijdigheid niet ten koste is gegaan van de vechtlust en variatie waar de nog onervaren jury in eerste instantie partijen op zou beoordelen. Uiteindelijk heb ik hier doorheen geprikt. Dit ogenschijnlijke gemak is namelijk bedrieglijk. Het vermogen een partij uit een stuk te spelen en dit ook nog eens makkelijk te doen lijken, is het handelsmerk van de ware artiest. Probeert u dit thuis maar eens na en u zult van een koude kermis thuiskomen. De wijze waarop Paul zijn voordeel niet alleen beetje bij beetje weet op te bouwen, maar vervolgens ook uit te bouwen en doet uitmonden in tromgeroffel waarna de witte koning het moet ontgelden, dit alles niet te vergeten begeleid door Pauls karakteristieke uitvoerige en duidelijke commentaar, maken dat Paul mij slechts nog maar doet uitstamelen: "Wat een pracht, wat een gratie". Hier volgt het verslag van de winnaar.

De winnaar

"Er is altijd reden genoeg om een partij niet in te sturen als partij van de week. Bijvoorbeeld de gène. Dat iedereen denkt: zeker iemand die vindt dat hij zo geweldig speelt. Of het feit dat Fritz achteraf totaal gehakt maakt

van je partij. Of gewoon luiheid. Of dat je je eigen partij en überhaupt niet de moeite waard vindt. Maar hoe dan ook mag deze toch wel op de site. Ik win immers niet elke dag van Piet van der Weide. En ik maak het ook niet elke dag mee dat hij zegt dat ik tevreden mag zijn. Of gebruikte hij zelfs het woord trots? Misschien gaf dat wel de doorslag om weer eens wat in te sturen.

1.e4 c6 2.d4 d5 3.exd5 cxd5 4.Ld3 De ruilvariant. Staat als niet zo ambitieus bekend en staat bovendien achterin mijn Caro-Kannboek. Daar was ik nog niet aan toegekomen. Ik had al verschillende Caro-Kannen met Piet uitgevochten. Daarin koos hij telkens een ander systeem, maar nooit echt de hoofdvarianten. Je zou Piet een groot kenner van de zijvarianten kunnen noemen. **4... Pc6 5.c3 Pf6** (5... Dc7 wordt aanbevolen, waardoor - in ieder geval voorlopig - Lf4 wordt tegengegaan.) **6.Lf4 g6 7.Pf3 Lg7 8.Pbd2 O-O 9.O-O** Hier kon ik eigenlijk niet verzinnen wat het goede plan was. En waar ik mijn loper van c8 heen moest spelen. **9... a6** Ik dacht dat dit in een eventuele minoriteitsaanval wel van pas zou komen. Later in de partij heb ik overigens geen moment meer aan een minoriteitsaanval gedacht. **10.Pe5 Ph5 11.Pxc6 bxc6 12.Le3 f5** Over deze lelijke zet heb ik lang getwijfeld. Wordt de lelijkheid gecompenseerd door de lastigheid voor wit? Is de opstomende f-pion niet gewoon zwak? Toen ik mijn 16e zet in mijn vooruitberekening zag besloot ik het toch maar

te doen. **13.Lf3 f4 14.Ld2 Lg4 15.h3 Lxf3 16.Dxf3 c5** Fritz vindt het allemaal niks voor zwart, maar de d-pion is niet te dekken en na 17.dxc5 e5 krijgt zwart wel een imponerend centrum. **18.Lc2 e4 19.Dg4 De7 20.Lb3 Tad8** (Beter is 20... Tf5) **21.Tfe1 Kh8 22.c6 Le5 23.Tad1 Tf5 24.Lc1?** Zie *diagram*.

Nu wint zwart de dame. Noodzakelijk was 24.h4 met spannende stelling. **24... Tg5 25.De2 Txxg2+ 26.Kxxg2 f3+ 27.Kf1 De6** met een dodelijke dreiging op h3. Wit geeft op. **0-1**"

■ Nieuwe partijen

De vraag die eenieder nu natuurlijk bezig zal houden is: wie zou er volgend kwartaal met de prijs vandoor gaan? Mocht u nu denken: dat kan ik ook, of heeft u er spijt van een partij nog niet op de site te hebben gezet, treur dan niet. Nieuwe partijen zullen meedingen voor de volgende *Partij van het Kwartaal* en zelfs reeds gespeelde partijen kunnen met terugwerkende kracht geplaatst worden en meedingen voor de volgende uitloving. Blijft (of gezien de karige oogst van dit kwartaal liever gezegd: gaat!) sturen en geef de jury weer iets om over na te denken! ■

Gevallen vlaggen

door Tony Lith

Juist veinsde ik totale onaangedaanheid na een terminale grafzet in mijn partij tegen Henk Verkuyl, toen mijn aandacht getrokken werd door die ene uitroep waarin gekrenktheid en verontwaardiging een weinig aangenaam mengsel opleveren. Scheidsrechter! Ik onderdrukte de neiging om schichtig achterom te kijken toen schaker A al op mij afbeende.

Ik begaf me naar het strijdtoneel waar de spanning aardig was opgelopen. De koppen waren rood, de lontjes kort en de rapen gaar. Er werden zinnen geformuleerd die eigenlijk geen pas geven in schakerskringen. Beschuldigingen vlogen over en weer. Dat krijg je van al die adrenaline in tijdnood, zoveel begreep ik wel. Nadat de gemoederen enigszins tot bedaren waren gebracht, werd het mogelijk enig zicht te krijgen op de problematiek.

Wat was het geval?

Op het moment dat schaker B in uiterste tijdnood de klok van zijn tegenstander weer in beweging zette, constateerde hij tegelijkertijd dat de vlag van schaker A was gevallen. In het geheel niet uit het lood geslagen repliceerde schaker A dat de vlag van schaker B ook was gevallen. Schaker B meende echter dat de vlag van schaker A eerder was gevallen en bovendien liet hij weten dat hij niet gediend was van beschuldigingen. B hield aanvankelijk voet bij stuk, A bleef geprikkeld, maar uiteindelijk werd de uitslag (remise met verdere consultatie) schoorvoetend geaccepteerd.

Voor de scheidsrechter is de moeilijkheid uiteraard dat in dit geval niet aangetoond kon worden dat de ene vlag wel, en de andere niet was gevallen. Het is daarom nuttig om te weten hoe men zich onder deze omstandigheden dient te gedra-

gen. Dat is in theorie eenvoudig. Als de vlag van de tegenstander is gevallen, mag men de klok stilzetten en mag de partij worden geclaimd. Deze handeling vereist grote koelbloedigheid als de eigen voorraad tijd vrijwel uitgeput is. Toch is dit de enige manier om aan te kunnen tonen dat de vlag van de tegenstander is gevallen en de eigen vlag niet. Oefen dit desnoods en vermijd insinuaties zodat de scheidsrechter niet hoeft te worden lastiggevallen en hij zelf de tijd krijgt om zijn eigen falen op het schaakbord manmoedig onder ogen te zien. ■

Ons huistoernooi

door Dennis Breuker

Dit jaar werd voor de zesentwintigste keer het Eijgenbroodtoernooi georganiseerd. Voor alle nieuwe leden die we er de laatste jaren bijkregen, volgt hier eerst een korte historische terugblik.

Willem Eijgenbrood

Wie was Willem Eijgenbrood? Ik citeer hier onze website: "Niemand heeft zo veel voor Caissa gedaan als de heer Willem Eijgenbrood (1914-1984). In mei 1953 nam hij de clubkrant, toen nog Caissa Maandblad geheten, zowel wat betreft redactie als productie en verspreiding in handen. Zo ongeveer in zijn een-tje verzorgde hij de nummers 9 tot en met 273. In februari 1955 werd de krant Caissa-Nieuws gedoopt. Meer dan 25 jaar was Eijgenbrood wedstrijd-leider. De laatste 12 jaren

was hij tevens secretaris van de club". Het is dus niet voor niets dat Caissa toentertijd ook wel 'De club van Eijgenbrood' werd genoemd. Voor meer informatie over Willem Eijgenbrood verwijs ik naar clubblad 275 (februari 1984, <http://www.caissa-amsterdam.nl/caissanieuws/cn1984-02-275.pdf>).

Daarin staat onder andere een In Memoriam, geschreven door Johan van Hulst. In 1987 besloten Robbert van het Kaar, Jeroen Hoogenboom, Errit Petersma en Joost van Steenis om een toernooi te organiseren ter herinnering aan Willem Eijgenbrood. CN302 van september 1987 nalazende, zie ik dat het inschrijfgeld toen 25 gulden bedroeg, met een hoofdprijs van maar liefst 500 gulden. Dit jaar was dat precies hetzelfde, met dien verstande dat het nu om euro's ging! Het eerste toernooi werd een groot succes. Er deden maar liefst 147 personen mee. Het record-aantal deelnemers was 170 in 1993. Vanaf dat moment

werd de dalende trend ingezet, tot het dieptepunt (qua aantal deelnemers) van vorig jaar: 70. Dit was zo weinig dat er dik verlies werd geleden op het toernooi, en dat zelfs werd overwogen om te stoppen met organiseren.

■ Nieuwe organisatie

Stoppen? Dat nooit! Ik vond dat het niet zo ver mocht komen. Daarop heb ik met de organisatie van vorig jaar overlegd, en in overleg een nieuwe organisatie samengesteld. Daar wilde ik zeker Robbert van het Kaar bij hebben, de man van het eerste uur. Hij organiseerde het toernooi meerdere keren en heeft een schat aan ervaring. Helaas kon niet iedereen die ik vroeg meedoen, maar uiteindelijk bestond de organisatie dit jaar uit Robbert van het Kaar, Tony Lith, Tigran Spaan, Sander Tigelaar, Abe Willemsma en mijzelf. Onze doelstelling was om het aantal deelnemers minstens op 100 te krijgen. Ten opzichte van vorig jaar hebben we een aantal zaken

De aula van het Cygnusgymnasium als hoofdspeelzaal

veranderd. Allereerst hebben we besloten om de traditionele ratinggrens te laten vallen. Weliswaar met pijn in het hart, want dit was wat ons toernooi zo uniek maakte. Maar het idee was: als je in een grotere vijver vist, vang je ook meer vissen. Vervolgens

de speellocatie. Natuurlijk is het fijn om in je eigen clubgebouw te spelen, maar als je een andere locatie vindt die 1000 euro goedkoper is, dan is de keuze snel gemaakt. Ook is de website grondig aangepakt. Gilbert Vrancken (de maker van chessvibes.com) is een goede vriend van me en hij wilde de site wel opnieuw in elkaar zetten. Het enige dat hij daarvoor wilde hebben, was zijn naam onderaan in beeld. Nou, als dat alles is... Als laatste hebben we geprobeerd om zoveel mogelijk reclame te maken. Dit ging zelfs zover dat Peter Doggers ons een (gratis!) banner op zijn chessvibes.com gaf. Ik wil hierbij Gilbert en Peter nogmaals bedanken voor hun inzet.

■ Doelstelling

En dan nu het toernooi. De speellocatie was het Cygnusgymnasium, de thuislocatie van schaakclub VAS. Er werd gespeeld in de aula en in drie belendende klaslokalen. Gelukkig konden we borden, stukken en klokken van VAS gebruiken, waardoor we een

hoop minder hoefden te sjouwen. De bar konden we in eigen beheer nemen, maar dit hebben we uitbesteed aan de vriendin van Abe en haar Braziliaanse crew. Tot volle tevredenheid, mag ik wel zeggen. Uiteindelijk hebben we onze doelstelling net niet gehaald. Omdat op het laatste moment een aantal deelnemers afzegde, daalde de teller tot net onder de honderd: 99. Dit is toch een prima aantal, want de laatste keer dat we meer deelnemers hadden was in 2005. Het enige dat ons wel iets teleurstelde was het aantal deelnemende spelers van Caissa: 22. Na zes ronden waren twee personen gedeeld eerste: Tjapko Struik en Babak Tondivar. Laatstgenoemde werd tot toernooiwinnaar uitgeroepen omdat hij een net iets hogere tpr had. Hoogstgeklasseerde Caissaan werd Gertjan van der Hoeven, derde op een half punt achter de eerste plaats. Het volgende toernooi zal worden gehouden van 25 tot 27 oktober 2013. Ik reken dan op nog meer Caissanen. Tot dan! ■

Tjapko Struik en Babak Tondivar (r)

Remisekoning

door Bart de Wilde

Een kleine introductie, aangezien alleen sommige Caissaveteranen mij nog wel zullen kennen. Ik kom uit de jeugd van Caissa, waar ik met Robert Kikkert, Diederik van Rappard en Elwin Osterwald nog enige SGA-titels voor teams onder 20 jaar heb binnengesleept. Wie was die knul aan het vierde bord ook alweer? Nou, dat was ik.

1992-1993 Was mijn laatste seizoen bij Caissa, in de zomer van 1993 moest ik het leger in (een van de laatste lichten) en daarna is het schaken op de achtergrond geraakt. Waarschijnlijk zijn feesten, drank en vrouwen de oorzaak geweest.

Vorig jaar begon het toch weer te kriebelen, ik speelde veel online en in maart van 2012 besloot ik om maar weer eens bij Caissa binnen te lopen. Toen het Eijgenbrood werd aangekondigd heb ik mij maar meteen ingeschreven. De laatste editie waaraan ik heb meegedaan was waarschijnlijk die van 1992. Mijn doelstelling dit jaar was 50% halen, vooral leuke partijen spelen en niet teveel blunderen.

▣ Vrijdag

Ik heb de hele dag gewerkt maar voel me nog redelijk fris. Ik mag het opnemen tegen Pim Hoff. Pim speelt bij ZSC in Zaandam. Omdat ik pas sinds maart lid ben van Caissa heb ik nog geen rating bij de KNSB. De schatting die voor mij gemaakt is, is 1700 (dat staat in ieder geval achter mijn naam bij Caissa 10), wat een prima indicatie is mijns inziens.

Bart de Wilde – Pim Hoff (1757)

1.e4 d6 2.d4 Pf6 3.Pc3 g6 4.f4 Lg7 5.a3!? Ik had de donderdagavond voorafgaand aan het toernooi nog even vluchtig wat openingen doorgenomen, de Pirc zat daarbij. Eerst a3 in plaats van Pf3 spelen, gaat zwarts actiefste systeem met 5... c5 tegen. (5... c5 6.dxc5 Da5 7.b4 Dd8 8.e5 ziet er leuk uit voor wit). Ik heb een hekel aan overrompeld worden in de opening dus een variant die het actiefste systeem tegengaat, sprak

diagram 1

me aan. **5... 0-0 6.Pf3 c5 7.dxc5 Da5 8.b4 Dd8 9.Tb1**, zie diagram 1. **9... dxc5 10.Dxd8 Txd8 11.Le2 cxb4 12.axb4 b6 13.0-0 Lb7 14.Ld3 Pc6 15.e5 Pe8 16.Le3 Pc7**. Ik sta comfortabel maar heb niet echt een plan de campagne. Ik vermoed dat Pim iets wil met Pd5 en verdubbeling van de torens op de d-lijn. **17.Lc4 Tac8 18.Pe2 Pd5 19.Ld2 Pcx4 20.Lxd5 Pxd5 21.Pfd4 Lf8 22.Tfc1 La6 23.Ta1 Lxe2 24.Pxe2 a5 25.c4 Pb4 26.Le3 Pd3**. Ik begin er weer in te geloven, het wordt nog een lange weg naar het punt voor Pim. **27.Tc3 Pc5 28.Pd4 e6 29.Pb5 Pe4 30.Tc2 Lc5 31.Lxc5 Txc5 32.Te1 Pd2 33.Pd6 Pb3 34.Pb7**. Lekker vorkje! **34...Pd4 35.Tb2 Td7 36.Pxc5 bxc5 37.Ta1 Ta7 38.Tb8 Kg7**. We hebben allebei nog acht minuten op de klok. Ik zie het allemaal niet meer en speel **39.Tab1** en bied remise aan, wat Pim direct accepteert.

▣ Zaterdag

Mijn dochter van vier maanden heeft de hele nacht doorgeslapen dus ik heb toch zo'n

7½ uur kunnen pakken en ben redelijk wakker. Mijn tweede opponent is Ton de Veij uit Purmerend.

Ton de Veij (1889) – Bart de Wilde

1.Pc3. Bah, ik besluit maar voor een soort Franse opstelling te gaan. **1...e6 2.Pf3 d5 3. e4 dxe4 4.Pxe4 Pf6 5. Pxf6 gxf6 6.d4 c5 7.c3 Pc6 8.Le3 cxd4 9.Pxd4 Pxd4 10.Lxd4 e5 11.Lb5+ Ld7 12.De2 Lxb5 13.Dxb5+ Dd7 14.Dxd7+ Kxd7.** Dat ruikt lekker op, ik heb een slechtere pionnenstructuur maar maak me weinig zorgen. **15.Le3 b6 16.0-0-0 Kc7 17.Td3 Td8 18.Thd1 Txd3 19.Txd3 Le7 20.Kc2 h5.** Aanval is de beste verdediging, ik ga Ton op de koningsvleugel bezig houden. **21.Ld2 Tg8 22.g3 Th8 23.Tf3 Kd7 24.Kd3 Ke6 25. Ke4 Td8 26.Td3** en Ton biedt remise aan, zie diagram 2.

diagram 2

Ik sta lekker en kan met **26... f5+ 27. Ke3 Lc5+ 28.Ke2 Txd3 29.Kxd3 Lxf2** een pion winnen, ook al is het dan nog geen gedane zaak. Maar ik accepteer het aanbod, remise tegen iemand met een rating van bijna 1900 is geen slecht resultaat dacht ik. Achteraf

gezien heb ik wel spijt van deze beslissing. Ik had hier eigenlijk gewoon door moeten spelen.

De derde ronde mag ik tegen Martin Oudejans (1775), clubgenoot van Pim Hoff uit de eerste ronde. Het wordt een redelijk rustige partij. Ik ga na **1.e4 Pc6 2.Pf3 f5** wilde varianten uit de weg met **3.Pc3.** Zonder echte kansen voor beide kanten accepteer ik Martins remiseaanbod na zet 22.

Laatste pot van de dag is tegen Gerard Baars, Gerard schijnt oud-Caissaan te zijn - ergens in de jaren '70 was hij lid. Hij kende Frans Oranje nog (Frans speelde toevallig naast mij tegen mede-Caissaan Jildo Kalma). Gerard schaakt tegenwoordig ergens in Friesland of Groningen.

Gerard Baars (1853) – Bart de Wilde

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Pc3 Lb4 4.e5 c5 5.a3 Lxc3 6.bxc3 Pe7 7.Pf3. Jammer, ik hou wel van **Dg4. 7...cxd4.** Enige kortsluiting hier, beter **Dc7** of **Ld7** met **Da5. 8.cxd4 Pc6 9.Ld3 h6 10.c3 Ld7 11.Le3 Pf5 12.0-0 Tc8 13.Lxf5 exf5 14.Db3 Da5 15.Ld2 Tb8,** zie diagram 3.

diagram 3

16.a4. c4 is lastig en misschien wel beter dan a4, maar Gerard wil denk ik de complicaties na **Pxd4** niet aan. **16.c4 Pxd4 17.Pxd4 Dxd2 18.Tfd1 Da5 19.Dg3** ziet er bijvoorbeeld vervelend uit voor zwart.

16...0-0 17.Kh1 Tfe8 18.Dc2 Dd8 19.c4 dxc4 20.Dxc4 Le6 21.De2? Foutje van Gerard, de pion op d4 hangt. **21... Pxd4 22.Pxd4 Dxd4 23.Tfd1 Lb3 24.Te1 Lc4 25.De3 Dxe3 26.Lxe3 Txe5 27.Tec1 Lb3?** De vermoeidheid slaat toe en ik geef zomaar een kwaliteit weg, totaal niet gezien. **28.Lf4 Tbe8 29.Lxe5 Txe5 30.Tc8+ Kh7 31.a5 Le6 32.Tc7 Tb5 33.a6 bxa6 34.Txa7.** Gerard biedt hier remise aan, wat ik wel moet accepteren. De zware zaterdag zit erop en ik heb 4 remises na 4 rondes en lig nog steeds op mijn 50% koers.

■ Zondag

Dochtertje lief heeft weer keurig doorgeslapen vannacht, en ik kijk online wie mijn tegenstander in de vijfde ronde is. Een zekere Sven Dijkhuis (SC Utrecht) met een rating van 1918. Mijn zwaarste tegenstander tot nu toe. Bij aankomst op de speellocatie verneem ik van Pim en Martin (mijn tegenstanders uit de 1^e en 3^e ronde) dat Sven 11 jaar is en dat hij en zijn broertje Tycho (13) onlangs nog gefeatured werden in een schaakmagazine en dat ze door IM Herman Grooten getraind worden. Broertje Tycho (2124) stond na 4 ronde trouwens met 3,5 punt gedeeld eerste.

Ik had een shirt met korte mouwen aan, waardoor mijn tatoeages enigszins zichtbaar

waren. Misschien zou dat Sven afleiden, maar niets was minder waar. Sven zou mij m'n eerste en enige nul toe-brengen.

**Bart de Wilde –
Sven Dijkhuis (1918)**

**1.e4 c5 2.Pc3 Pc6 3.g3 g6
4.Lg2 Lg7 5.d3 e6 6.Le3 d6
7.Dd2 a6 8. f4 Pge7.** Tot nu toe gaat alles redelijk volgens het boekje. Wat me wel opvalt, is dat Sven niet in snelschaak-tempo speelt, wat je vaak bij jeugdspelers ziet. Ik moest vroeger echt op m'n handen zitten. Dit betekent óf dat een gesloten Siciliaan niet echt bekend terrein voor Sven is óf dat hij gewoon goed geleerd heeft om zijn tijd te nemen.
9.Pf3 b6 10.0-0 d5 11.exd5 exd5 12.d4 0-0 13.dxc5, zie diagram 4.

diagram 4

Ik druk de klok in en zie nu pas dat na 13... d4 14.Pxd4 Lxd4 15.Lxd4 Pxd4 nog Pf3+ dreigt waardoor mijn dame hangt, en dat ik dus niet de toren op a8 kan nemen. Ik krijg wel pionnen terug voor een stuk maar het is niet echt de richting die ik graag opga. En zo geschiedde: **13... d4 14.Pxd4 Lxd4 15.Lxd4 Pxd4 16.Tad1 Pec6.** Chess engine Stockfish geeft hier

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆
*Ik had een
shirt met korte
mouwen aan,
waardoor mijn
tatoeages enigs-
zins zichtbaar
waren.*
◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

nog +0.56 aan (met 17.Pa4) maar ik zit met een stelling waar ik niet echt comfortabel mee ben. Ik ga ervoor om wat stukken af te ruilen en het iets overzichtelijker te maken.
17.Lxc6 Pxc6 18.Dxd8 Pxd8 19.Pxb6 Tb8 20.Pa4 Lf5 21.Td2 Pb7 22.b3 Tfc8 23.c4 Kf8. Mijn pionnen moeten naar voren en ik richt me op de a6-pion. Sven gaat zijn koning erbij halen, wat ik tegen wil houden.
24.Te1 Le6 25.Ted1 Ke7 26.Kf2 Tc6 27.Te1 Pc5 28.Pc3 Pd7 29.Pd5+ Kf8 30.Pc7 Pxb6 31.Pxa6, zie diagram 5.

diagram 5

Ik heb mijn doel bereikt: drie vrijpionnen. Nu nog erdoor-

heen komen. **31... Tb7 32.Pb4 Tc5 33.Pc2 Pd7 34.Pe3 Pf6 35.Td4?** Sven en ik hebben beiden nog zes minuten op de klok en ik ben niet sterk in vluggeren/tijdnood en bied remise aan. Sven heeft waarschijnlijk al gezien dat Td4 niet goed is (Pd1 of Pc2 wel) en speelt ijskoud door. **35... Ta5 36.Te2 Tba7 37.a4 Tb7 38.Tb2? Txa4** en het is over. Ik spartel nog wat door en met twee minuten op de klok geef ik op. Dat verdiende kleine Sven wel, geeft volgens mij toch meer voldoening dan wanneer ik door mijn vlag ga.

■ Remisekoning

In de laatste ronde mag ik eindelijk tegen iemand met een rating onder de 1750. Maar vijf rondes zonder bye voel je wel en ik speel een draak van een partij tegen Bram van de Vegt (1519) van schaakclub Amstel & Gein. Ik kom verloren te staan maar Bram komt in tijdnood en biedt remise aan in een gewonnen stelling (Stockfish waardeert de stelling +16.80!). Ik sleep er alsnog mijn vijfde remise van het toernooi uit. Oog naald enzo.

Ik eindig dus niet met 50%, maar wel met de titel remise-koning, die ik dus een jaar vasthoud en waar een prijsje aan vastzat. Een TPR van 1728 (jammer van die laatste partij), wat ook nog een ratingprijs oplevert. Al met al een geslaagde rentree na 20 jaar. ■

Samenschooling

We zijn de grootste schaakvereniging van Nederland. Dus hebben we ook een grote jeugdafdeling. De coördinatie daarvan is in handen van Robert Jan Schaper en naast hem zijn er veel seniorenleden in meer of mindere mate actief om de Caissajeugd op weg te helpen. Dat zijn André Bach, Arno Bezemer, Jack Blanchard, Rob Bödicker, Camilo Guzman, Tjerk Hoek, Gertjan van der Hoeven, Debby Nieberg, Jan van der Pouw, Ivo Timmermans en Huib Vriens. Hoe gaan zij te werk?

De jeugd: een typische clubavond

door Huib Vriens

Bij de jeugdafdeling van Caissa is de jongere en oudere jeugd op de dinsdagavond in Huize Lydia over twee groepen verdeeld. Met de benedenzaal en de kelderruimtes van Marimba tot de beschikking is het voor beide groepen mogelijk om afwisselend competitie te spelen en schaakles te ondergaan, dan wel zelf met de stappenboeken aan de gang te zijn.

Orde

De oudere jeugd met daartussen een paar jongere schakers met relatief hoog spelniveau begint om 18:30 uur in de zaal met de interne competitiepartijen. Aan sommige borden wordt geconcentreerd, aan andere borden luidruchtig geschaakt. Soms is het relatief rustig, op andere avonden zit de drukte 'in de lucht'. Dan moeten we alle zeilen bijzetten om iets van orde te handhaven. Er zitten knapen tussen...

Bezieling

Om 19.10 uur komt de jongste jeugd naar boven en dan gaan we met de oudere jeugd naar beneden voor meer schaakstudie. Na de individuele partijen proberen we natuurlijk direct op spel-

situaties in te haken met uitleg en analyse, maar nu gaan we met de schaakzaken meer de diepte in. Jack neemt geregeld een groepje apart en in de grote ruimte komt vaak een stelling op het grote bord met Robert Jan als leraar. En wat een schaakbezieling is er dan! Diverse opties worden doorgenomen en geanalyseerd, iedereen is betrokken, soms gaan alle vingers omhoog. De schaakproblemen worden dan telkens met kleine variaties weer ingebracht en dat leidt tot een lange periode van actieve betrokkenheid van alle aanwezige jeugdspelers, hier en daar gevoed door Tjerk en mij als we aanwezig zijn. Een echte schaaksfeer ontstaat er dan. Dat is mooi, daar doe je het voor.

Individueel

Vervolgens wordt er nog individueel gewerkt in de boeken van het Stappenplan. Ook komen de borden soms op tafel voor het uitwerken van opdrachten en thema's die eerst op het grote bord verschenen. En natuurlijk, ook is er wel eens ruimte voor weggeefschak en andere spelvarianten. De ouders druppelen dan alweer binnen en de eerste kinderen vertrekken individueel. Wij praten nog wat na en ruimen op. Een mooie jeugdschaakavond is voorbij. ■

Clubkampioen Jack Blanchard neemt een groepje apart

Jeugdleider Jan van der Pouw. Met herfstkampioen Martijn Haan uiterst rechts.

Aspiranten-herfstkampioenschap 2012-2013

door Jan van der Pouw

De eerste helft van het seizoen 2012-2013, het herfstkampioenschap, zit er bijna op. Dit jaar was er de afdeling aspiranten, de sterkere en oudere spelers, die weer zijn onderverdeeld in de Koninggroep en de Torengroep en de afdeling pupillen, de jongste en beginnende spelers. De aspiranten speelden een competitie waarin iedereen tegen iedereen speelt in een poule. Daarnaast was er weer 'de ladder', een reservecompetitie met partijen die gespeeld worden als de spelers klaar zijn met hun partijen voor het herfstkampioenschap.

■ Bekertoernooi

De ladder staat nu los van het bekertoernooi, dus voor de ladder zijn er pas prijzen te winnen aan het einde van het seizoen. Het bekertoernooi wordt na het lentekampioenschap gespeeld. Om aan dit toernooi mee te doen worden er gedurende het hele jaar voorrondepartijen gespeeld. Deze partijen staan los van de kampioenschapscompetitie en de ladder.

ste. Hij won alle partijen en hij mag in het lentekampioenschap tegen de sterkste spelers laten zien wat hij waard is. Op plaats twee staat verrassend Kaj en op de derde plaats staat na een wat trage start maar met een flinke eindsprint Tijke. De *Pupillengroep* heeft als winnaar Kasper en goede tweede is geworden Leon. De partij om de derde plaats ging tussen Dante en Jarno. Na een spannende partij won Dante.

■ De winnaars

Het herfstkampioenschap van de *Koninggroep* is gewonnen door Martijn, de clubkampioen van de jeugd van vorig jaar. Van de negen partijen won hij er acht, die ene verliespartij was tegen Luuk, die toen nog zonder punten onderaan stond. Op nummer twee staat Philip en om de derde plaats moet nog een inhaalpartij tussen Elena en Simon worden gespeeld. In de *Torengroep* was Felix overtuigend de sterk-

■ En verder

Na de kerstvakantie wordt om het lentekampioenschap gespeeld. De winnaar hiervan speelt tegen de winnaar van het herfstkampioenschap om het algemeen clubkampioenschap van de jeugdafdeling. De nummers één en twee van de bekeervorrondes spelen het toernooi om de Caissa-jeugdbeker. En de ladder gaat natuurlijk ook gewoon door en ook hier zijn er prijzen te winnen. ■

door Debby Nieberg

De pupillen

Terwijl de aspiranten partijtjes gaan spelen, dalen de pupillen een verdieping af naar de 'spelonken' van Huize Lydia, naar het lokaal met de muzikale naam Marimba. Daar krijgen ze eerst een halfuur schaaktraining van Robert Jan Schaper, André Bach, Camilo Guzman en mij. Ze oefenen met de Stappenmethode, waarbij de leraren rondlopen, lesjes en uitleg geven en de kinderen begeleiden bij het maken van de oefeningen. Regelmatig krijgt een klein groepje kinderen apart les over een specifiek onderwerp in een zogeheten 'mentorgroepje'.

Medaille

Rond tien over zeven luidt Jan de bel als teken voor een wisseling van de wacht: de aspiranten gaan voor hun les naar Marimba en de pupillen gaan naar boven om partijtjes voor de competitie en de ladder te spelen. Wie tijdens de competitie even zonder tegenstander zit (bijvoorbeeld bij een oneven aantal kinderen), kan met mij aan de slag met specifieke mat oefeningen waarmee uiteindelijk een heuse medaille kan worden verdiend. Daarvoor moet eerst een reeks verschillende mat oefeningen met goed resultaat zijn uitgevoerd. Tot nu toe is deze mat-medaille nog niet uitgereikt, maar Leon, Jarno en Tom zijn het verst op weg: zij zijn alle drie nog maar vijf oefeningen verwijderd van de medaille. Wie wordt de eerste die hem in de wacht sleept?

Saai en cool

Als je de pupillen vraagt waarom ze bij Caissa schaken, is het vrijwel unanieme antwoord dat ze schaken erg leuk vinden en dat ze heel graag beter willen worden. De training wordt door de meesten dan ook erg gewaar-

deerd. Daarnaast vinden ze het erg fijn om partijtjes tegen elkaar te spelen en om een sport te doen waarbij je je hersens in de strijd moet gooien. Een enkeling schroomt niet om toe te geven dat hij schaken eigenlijk best saai vindt, maar dat het wel erg cool is om te winnen. Een welverdiende winst maakt alles goed, vooral als je dan een fraaie beker mee naar huis mag nemen. En winnen willen de jongste Caissahelden allemaal: ze gaan voor niets minder dan goud! ■

Toptraining

door *Gertjan van der Hoeven*

Bijna al het jeugdschaak van Caissa vindt tegenwoordig plaats in de benedenzaal. De talentjes ontplooiën zich daar vanaf het leren van de loop van de stukken, via het dames weggeven en mat in één missen, naar spelers van volwaardig niveau. Moeiteloos zouden zij een volwassen scalp meepikken als zij mee zouden doen met de reguliere interne competitie. Spelers als Camilo Guzman en Alexander Flick tonen dit al jaren aan. Het late tijdstip van het volwassenenschaak weerhoudt andere talenten er nog van om met de senioren mee te doen.

■ Alkoofjes

Deze spelers doen mee met de toptraining. Op dinsdagavond in een van de alkoofjes: niet beneden, maar boven. En altijd met een drankje. Een jaar of twee geleden ben ik begonnen als 'toptrainer'. Ik weet niet meer of ik gevraagd ben, of dat mij gewoon die rol is toebedeeld. In ieder geval doe ik het met plezier. De vaste groep bestaat tegenwoordig uit Camilo, Maarten en Martijn. Camilo speelt al enkele jaren bij Caissa in de interne. Dit jaar is hij landelijk extern gaan spelen, helaas niet voor Caissa. Maarten is Nederlands kampioen geweest voor spelers geboren in 2003. Martijn werd vorig jaar kampioen bij de jeugd van Caissa en is op weg om zijn tweede titel te halen. Sinds zijn kampioenschap is hij bij de toptraining aangeschoven. Alexander Flick kan helaas pas laat als hij komt en zit er dan alleen het laatste kwartier bij. Aan het einde staan er vaak nog wat andere jeugdspelers bij. Opkomende talenten zoals Leon, die erbij komt staan als hij beneden klaar is. Ik heb met hem afgesproken dat hij over twee jaar kampioen is. Dat gaat wel lukken denk ik.

Een van de leukste dingen om te merken tijdens de training is de snelheid waarmee de spelers vooruitgaan. Niet gradueel, maar in sprongen. Neem bijvoorbeeld Martijn. Een sterke speler, maar nog niet gewend aan analyseren. De eerste trainingen waaraan hij meedeed, gaf hij links en rechts stukken weg. Daar heb ik toen – grappend – een afspraak over gemaakt. Hij mag nog maar één keer per training zomaar stukken weggeven. Hij houdt zich daar prima aan en is op weg naar de nul.

Gertjan met Maarten (II) en Camilo

■ Snel rekenen

Enige opleiding als trainer heb ik niet. Ik ben denk ik geselecteerd voor toptrainer omdat de jongens soms zo snel rekenen dat je toch een zekere speelsterkte moet hebben om ze bij te houden. Ik kan ze nog wel aan, hoewel dat in de toekomst natuurlijk gaat eindigen. Kort geleden heb ik nog een 4-zetten-blindpartijtje van Maarten verloren. Dat gebeurt nog niet vaak, maar ik zal dat steeds vaker moeten accepteren. Regelmatig moet ik al constateren dat een door Camilo voorgestelde zet eigenlijk beter is dan wat ik zelf voor ogen had.

Als methode voor de training gebruik ik eigenlijk alleen dingen waarvan ik denk dat ze het plezier in het schaken verhogen. Stappentraining doen ze maar ergens anders. En openingstheorie weiger ik – degenen die mij beter kennen, zullen trouwens beamen dat het ook problematisch zou zijn als iemand dat van mij zou leren. Leuk vind ik eindspelstudies. Niet al te ingewikkelde, maar

zeker niet gemakkelijke. En de structuur moet natuurlijk aantrekkelijk zijn. Ik bereid dit niet altijd voor, maar als ik de keuze geef tussen een eindspelstudie of het behandelen van iets anders, dan is de studie altijd waar ze voor kiezen. Andere dingen die we doen:

- 3-of-4-zetten-blindschaken: je schaakt een aantal zetten blind vooruit en zet daarna de nieuwe stelling op;
- spelen-met-open-analyse: bij een potje (één tegen één of twee tegen twee) onderbreek ik regelmatig het spel om iemand uit te laten leggen wat er nou aan de hand is in de stelling en waar hij aan denkt. Goed om bijvoorbeeld het idee van 'een plan' in de praktijk uit te leggen;
- twee-tegen-twee-wisselend: spelers moeten om de beurt een zet doen. En uitleggen waarom. Leuk omdat heel duidelijk wordt dat de spelers vaak anders denken – en elkaar daardoor tegenwerken.

Ook andere zaken komen natuurlijk aan de orde. Analyseren - combinaties, etc... Dat zou ik vaker moeten doen. Ik moet zeggen dat ik helaas lui ben in mijn voorbereiding.

Van iemand anders

Ik kan niet altijd. Gelukkig zijn er veel spelers die wel eens willen invallen. Hiervoor ben ik dank verschuldigd aan Arno Bezemer, Ivo Timmermans en Rob Bödicker. Ook leuk als ze eens

van iemand anders wat leren. Zoals de partij waarin Rob mij volledig strategisch van het bord speelt omdat hij een tactiek gebruikt die ik totaal niet op tijd door heb. Erg nuttig ... Of de eindspelstudie die Arno op het bord bracht. Zie *diagram*.

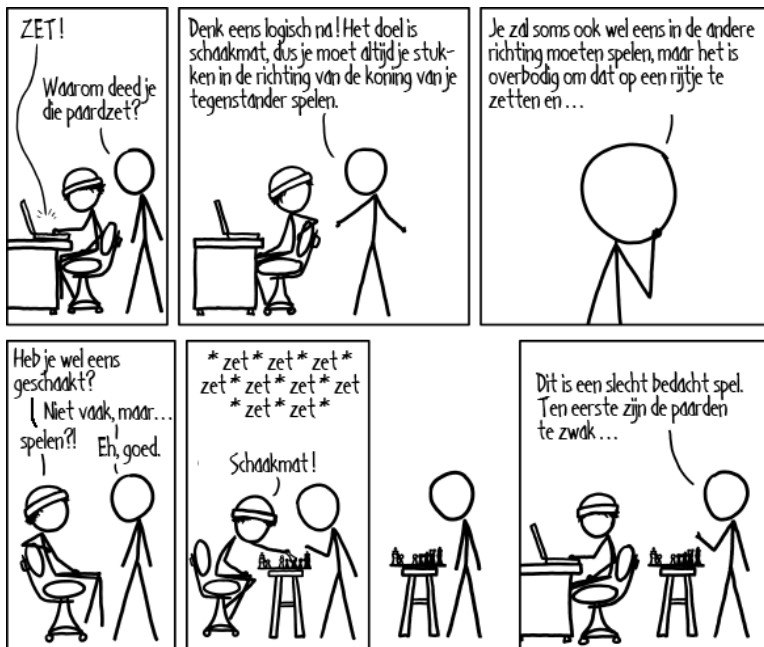
Wit speelt en wint

Met als oplossing **1.Kb7 Pe5 2.Kc7 Pd3 3.b7 Pb4 4.Kb8 Pa6+ 5.Ka7 Pb4 6.b8P Pc2 7.Pc6 mat**

Keet

Mijn grootste probleem met trainen is dat ik erg slecht ben in het handhaven van de rust. Daarom is het ook erg goed dat ik toptraining doe en niet een andere jeugdgroep. Hoewel ik moet zeggen dat ook nu de dinsdagtraining wel eens in een keet wil eindigen. Gelukkig zijn er dan al ouders gearriveerd om de boel te redden. ■

Cartoon-
time-

Dennis Breuker

Thinkfun

Solitaire Chess

Een vriend van me vertelde onlangs dat hij het spel Solitaire Chess van Thinkfun voor zijn zoontje had gekocht. Zijn zoontje zit nog niet zo lang op een schaakclub, en dit zou hem helpen om schaakinzicht te verbeteren. Omdat ik Lucas (mijn zoon) ook af en toe schaken aan het leren ben, heb ik het ook voor hem aangeschaft. Tot mijn verbazing is het spel niet alleen leuk voor kinderen, maar zit er ook voor volwassenen zeker een uitdaging in. Sterker nog, hij loste sommige puzzels sneller op dan ik!

Wat is Solitaire Chess? Het is – zoals de naam suggereert – schaken in je eentje. Je hebt een klein bordje (4x4) waar wat stukken op staan. De stukken zijn alle van dezelfde kleur. De enige zetten die mogelijk zijn, zijn slagzetten. Doel is om één stuk over te houden. Tijd voor een voorbeeld. Zie *diagram 'Easy'*.

Easy

Dit is een voorbeeld uit de lichtste categorie. Als we naar de stukken kijken dan valt op dat de pion, het paard en de loper niets kunnen slaan. Die kunnen dus niet zetten. Dan moet de oplossing dus te vinden zijn in het zetten van de toren. En ja hoor: Txb4xb2xa2 en we houden één stuk over. Het spel heeft vier categorieën: Easy, Me-

Hard

dium, Hard en Expert. Van iedere categorie zijn er meerdere opgaven. Zie *diagrammen 'Medium', 'Hard' en 'Expert'*, ter illustratie van de drie overige categorieën. De oplossingen zet ik er niet bij. Probeer het zelf uit te vinden.

Het fysieke spel is te koop bij onder andere Schaakwinkel Het Paard. De prijs is 20 euro. Zie <http://www.schaakwinkel-hetpaard.nl/solitaire-chess-thinkfun-p-2162.html> voor meer informatie.

De voorbeelden in dit artikel zijn online te vinden. Daar staan ook hints bij deze puzzel. Dus als de opgaven niet lukken, kijk op <http://www.thinkfun.com/microsite/solitairechess/demo>. Tot slot, dit spel is natuurlijk ook te koop als app voor de smartphone. Veel speelplezier! ■

Medium

Expert

Schaken in bad

door Eric Coppoolse

Hongarije is een land met een rijke schaak-traditie die grote namen heeft voortgebracht, zoals Geza Maroczy, Laszlo Szabo, Lajos Portisch, de gezusters Polgar en Peter Leko. Schaken is in Hongarije een volkssport, misschien niet zo groot als in Rusland, maar veel meer dan in Nederland.

Het kloppende hart van Hongarije is de hoofdstad Budapest, een bruisende stad met bijna twee miljoen inwoners - op een totaal van slechts 10 miljoen Hongaren. In deze stad bevinden zich niet minder dan 80 geo-

thermische bronnen, en het grootste thermisch-water-grottenstelsel in de wereld. Het is dan ook niet verrassend dat Budapest haar naam te danken heeft aan water. Buda is de vertaling van het Slavische woord bora, 'water'. Pest komt van het Slavische woord newepa, 'grot'. De inwoners van Budapest genieten volop van het warme water in de vele badhuizen die de stad rijk is, in de zomer, maar ook (juist) in de winter.

Met deze kennis is de 'Foto van een mooie dag' minder exotisch dan ze op het eerste gezicht lijkt. Desondanks is

het een magisch beeld, deze knoestige, gebruide mannen, half ondergedompeld in het warme water van het Szechenyi-badhuis, genietend van een partijtje schaak. Mocht je als schaker onverhoopt in de hemel terechtkomen, dan zal niet alles je vreemd voorkomen; dat warme badhuis met die fijne schaakborden kende je al.

Heeft u ook een bijzondere schaakfoto? CN wil alle inzendingen graag plaatsen op voorwaarde dat zij vergezeld gaan van een (korte) toelichting. ■

'Belachelijk streven'

door Lesly Gebhard

Toen ik in CN430 over de 'Vijf eikels rond een schaakbord' schreef, had ik terloops vermeld dat dat schilderij (dat vroeger te bewonderen was in schaak-café Het Gambiet) me deed denken aan Schach-novelle van Stefan Zweig (1942), omdat ook daarin de ambivalente houding van de schaker tegenover het schaakspel zo treffend tot uitdrukking komt. Nu had ik laatst voor m'n 13-jarige dochter Julia een Nederlandse vertaling van Schachnovelle meegebracht. Uiteraard liet ik haar lekker lang voorlezen (hét grote voordeel van opgroeiende kinderen, niet-waar) en terwijl ik met gesloten ogen op de bank lag te genieten van haar heerlijke stem, werden mijn oortjes gestreeld met onder andere deze passage, waarvan ik u, schaakvrienden, graag nog eens deelgenoot maak:

“Ik wist uit eigen ervaring wel iets van de aantrekkingskracht van het 'koningsspel', dit enige van alle door de mens bedachte spelen dat zich soeverein onttrekt aan iedere tirannie van het toeval en zijn zegpalmen alleen geeft aan de geest, of beter: aan een bepaalde vorm van cerebrale begaafdheid. Maar maakt men zich niet al aan een beledigende beperking schuldig als men schaken een spel noemt? Is het niet ook een wetenschap, een kunst, iets wat tussen deze beide categorieën zweeft als de kist van Mohammed tussen hemel en aarde, een unieke verbinding tussen alle paren tegenstellingen; oeroud en toch eeuwig nieuw, mecha-

nisch van opzet en toch alleen werkzaam door de fantasie, begrensd binnen een meetkundig vastgelegde ruimte maar tegelijk onbegrensd in zijn combinaties, zich voortdurend ontwikkelend en

toch steriel, een denken dat nergens toe leidt, een wetkunde die niets berekent, een kunst zonder producten, een architectuur zonder stoffelijk resultaat en desalniettemin zoals bewezen is duurzamer in z'n Zijn en Bestaan dan alle boeken en kunstwerken, het enige spel dat toebehoort aan alle volkeren en alle tijden en waarvan niemand weet welke god het op aarde heeft gebracht om de verveling te doden, de zinnen te scherpen, de ziel spankracht te geven. Waar is bij dit spel begin en waar einde? Ieder kind kan de grondregels ervan leren, elke stumper kan zich eraan wagen en toch is het in staat binnen dit onveranderlijk begrensde vierkant een speciale soort meesters voort te brengen, die onvergelijkbaar zijn met alle andere: mensen met een alleen op het schaken gerichte begaafdheid, genicën op dit

ene specifieke terrein, in wie visie, geduld en techniek in een even precies bepaalde verhouding werkzaam zijn als in de wiskundige, de dichter, de musicus, alleen in een andere gelaagdheid en samenhang. In vroeger tijden van bezetheid van de fysionomie zou een Galenus misschien de hersenen van zulke schakers ontleed hebben om vast te stellen of bij zulke schaakgenieën een speciale winding in de grijze hersenmassa, een soort schaakspier of schaakknobbel, zich duidelijker zou aftekenen dan in andere schedels. En hoe zou zo'n fysionoom niet juist nieuwsgierig zijn geworden door het geval van een Czentovic,

bij wie deze genialiteit wordt aangetroffen, ingesloten in een absolute intellectuele achterlijkheid als een enkele goudader in een centenaar dof gesteente! In principe was mij altijd al het feit begrijpelijk voorgekomen dat een dergelijk uniek, geniaal spel zich wel specifieke matadores moest creëren – maar hoe moeilijk, hoe onmogelijk bleef het toch je het leven van een geestelijk levende mens voor te stellen, voor wie de wereld is gereduceerd tot de smalle eenrichtingsstraat tussen zwart en wit, die zijn levenstriomfen louter zoekt in het heen en weer schuiven van tweeëndertig figuren, een mens voor wie een nieuwe

opening, waarbij het paard in plaats van een pion naar voren wordt geschoven, al een grootse daad en een armzalig hoekje onsterfelijkheid op een verscholen plaats in een schaakboek betekent; een mens, een mens met verstand, die zonder waanzinnig te worden tien, twintig, dertig, veertig jaar lang de hele spankracht van zijn denken altijd en altijd maar weer richt op het belachelijke streven een houten koning op een houten bord in de hoek te dringen!”

Hier opende ik m'n ogen en keek m'n dochter gelukzalig aan. Zelden had ik mij zo verwend gevoeld. ■

TERZIJDE

FEUILLETON (SLOT)

De Slager deel 1: Een onverwachte ontmoeting

De weg naar schaakclub Daphnis lijkt langer dan Tinus zich kan herinneren.

“Dat komt door de sneeuw, en de kou. Mijn voeten lijken wel ijsklompen”, denkt hij. Om de tien meter moet hij even stilstaan om op adem te komen. Zijn adem verdwijnt in wolkjes in de kou. Hij probeert er niet aan te denken hoe ver hij nog moet, hij concentreert zich op zijn volgende stapje, en dan weer de volgende. Zijn gedachten dwalen af naar Huize Lydia, het warme clublokaal van Daphnis. Ineens staat hij voor een modern, uitnodigend verlicht gebouw. ‘Denksportcentrum Max Euwe’ staat er in grote letters op de gevel. Tinus knippert verrast met zijn ogen.

“Dit is niet Huize Lydia”, denkt hij, en kan een lichte teleurstelling niet onderdrukken. Van achter de glazen voordeur kijkt een oude man hem aan; hij is haast transparant, alsof hij al gedeel-

telijk het aardse achter zich heeft gelaten. Hij komt Tinus ontzettend bekend voor, maar waarom kan hij hem dan toch niet plaatsen? Dan, ineens, herkent hij zichzelf, weerspiegeld in het glas van de voordeur.

“O ja, dat is ook zo”, denkt hij gelaten, en schuift naar binnen.

“Zal ik uw jas aannemen?”, zegt een vriendelijke jongeman bij de garderobe. Tinus kijkt opzij, en is met stomheid geslagen. Die rijzige gestalte, dat spitse gezicht met die schijnbaar vriendelijke oogopslag; dat is toch de ‘Slager van Daphnis’ die daar staat?!

“Maar de Slager is toch allang dood!” denkt Tinus verward. “Ben ik dan ook dood? Is dit de schakershel, waar mijn meest gehate tegenstander op mij wacht om me te straffen?” Met afschuw denkt hij terug aan hun eerste schaakpartij,

lang geleden. Hij ziet het voor zich als de dag van gisteren: de rustige blik van zijn tegenstander, de respectvolle handdruk, de belofte van een partij op niveau; en dan de ontluisterende hakpartij die volgde waarin Tinus, met al zijn stukken nog op het bord, door de laatste pion van de Slager stikmat werd gezet. Wát een vreselijke partij! En wát een vreselijke schaker! De volstrekte onlogica van zijn zetten, de waanzin van zijn offers, het had allemaal niets met schaken te maken! De verfijnde helderheid van het prachtige schaakspel werd door deze barbaar met de voeten getreden! Capablanca zou zich omdraaien in zijn graf! Helaas bleek deze partij alleen nog maar het begin te zijn van alle ellende. Hoewel Tinus en de Slager op papier ongeveer even sterk waren, liet Tinus zich in hun onderlinge partijen steeds opnieuw verblinden door een rookgordijn van offers en schijnooffers, waardoor

hij tenslotte zelfs geen pion van de Slager meer durfde te pakken. Ah, die vreselijke uren waarin hij en het schaakspel door deze wildeman vernederd werden!

Met een grote inspanning rukt Tinus zich los uit zijn herinneringen.

“Domme oude man, je verbeeldt het je natuurlijk weer”, denkt hij verwijtend en knijpt zijn ogen toe. Als hij ze weer opendoet, staat de Slager er nog steeds.

“U bent mijn tegenstander vanavond”, zegt hij onverbiddelijk. Tinus kijkt schichtig naar hem op. “Wat... maar... nu? Ik... u...”

De Slager lacht vriendelijk.

“Ik zou het een grote eer vinden. Mijn vader heeft vaak over u verteld, zijn partijen met u waren voor hem altijd het hoogtepunt van zijn schaakseizoen!”

De Slager deel 2: Het geforceerde einde

Tinus zit verbeten tegenover de Slager, het schaakbord tussen hen in, de stukken in slagorde opgesteld. De oude man is zichzelf weer vergeten en voelt het vuur van de jeugd in hem branden. De Slager steekt zijn jonge, slanke, rimpelloze hand uit, als uitnodiging tot de strijd. Tinus aarzelt niet en schudt hem krachtig; tot zijn verbazing ziet hij dat zijn hand die van een oude man is.

“Weer een truc van de Slager”, denkt Tinus, “maar dit keer laat ik me niet voor de gek houden!” Met afgrijzen ziet hij de wanstaltige manoeuvres van zijn tegenstander aan. Stukken verschijnen vanuit het niets voor zijn koning, en lijken Tinus’ zorgvuldig opgestelde verdediging te bespotten.

“Lach maar, het lachen zal je vergaan”, denkt hij grimmig. Voor het eerst van zijn leven speelt Tinus als iemand zonder morgen. Hij laat zich niet verleiden door de valse veiligheid van strategie en verdediging; hij slaat gewoon elk vijandelijk stuk dat binnen zijn bereik komt van het bord. De Slager leidt

grote verliezen en stuurt in een laatste dolle charge al zijn troepen naar voren, de koning voorop. Het is de moed der wanhoop van de Slager, maar zijn moed wordt beloond. De chaos is te veel voor de oude Tinus; hij breekt en wil wegrekken.

Maar hij kan niet. Zijn oude benen kunnen niet meer rennen. Noodgedwongen moet hij blijven staan en vechten. Zijn blik vertroebelt, hij zakt door de knieën, geeft de laatste aanwijzingen. In een waas ziet hij hoe zijn troepen de laatste aanvaller onschadelijk maken en hoe de naakte vijandelijke koning wordt omsingeld. Een plotse linge, diepe vermoeidheid maakt zich van hem meester.

“Mijn werk is gedaan”, denkt hij voor hij de ogen sluit.

De oude Tinus ligt voorover op het schaakbord, omringd door zijn eigen stukken. Een tevreden glimlach om zijn mond. ■

Fotografie Willem Bosveld

Een grafsteen in New York

door Jeroen Hoogenboom

Ex-Caissalid van verdienste Jeroen Hoogenboom raakte à la recherche du temps perdu op het spoor van een ruzie tussen oud-wereldkampioen Wilhelm Steinitz en Joseph Henry Blackburne. Het leidde tot een ware odyssee, die hem voerde langs de beroemde kerkhoven van Praag, New York en Londen. Iedereen weet dat odysseeën gedetailleerd moeten worden opgetekend. En dat deed hij, exclusief voor CN.

Op zoek gaan naar iemands graf heeft veel weg van het ontmoeten van een onbekende in een café. Elke tombe een tafel. Van een afstand, kan elke persoon degene zijn die op ons wacht, elke grafsteen het graf dat we zoeken.'

Dat schrijft Valeria Luiselli in haar reisboek *Valse papieren*. Waarom gaan mensen op zoek naar sommige graven? Ik heb eerlijk gezegd geen idee. Ik bezoek af en toe Pim Zonjee's graf, vanuit het verlangen om eens bij mijn oude vriend langs te gaan, hetgeen ik dan ook letterlijk doe, niet meer dan dat, bij hem langsgaan, op een dag in het voorjaar wanneer de zon mooi schijnt, of in het najaar, wanneer ik mij een weg baan door herfstbladeren. Maar Pim is de enige. Leo Oomens wordt misschien nog ergens in een urn gehouden, dan wel werd zijn as reeds lang op een grasveldje uitgestrooid. En Micha Leuw heeft immers alleen maar zijn zeemansgraf, aan een verafgelegen Thais eilandje, waar niet zo lang geleden toch nog iemand naar toe is gereisd – Lydia van der Weide – zodat er in totaal nu drie op het piepkleine strandje hebben gestaan, kijkend naar zee en hemel, luisterend naar water en wind. Deze drie zijn precies goed en ook zuiver in aantal, want nu is de kleine baai een plaats geworden 'waar twee of drie bijeengekomen zijn'. De derde heeft haar tocht in een denkfilmpje vastgelegd, te zien op YouTube voor wie daar de zoekwoorden 'micha' en 'koh tao' intikt. Wat opvalt, is de muziek die zij eronder zette: *A perfect day. (I'm glad I spent it with you.)* Zij vond de dag een diepe volmaaktheid hebben doordat Micha alle uren zo dichtbij voelde, nog altijd, na acht voorbijjare.

■ Geen sterveling

Nooit in mijn leven zocht ik echter naar graven van beroemde mensen. Op Père-Lachaise heeft geen sterveling mij ooit gezien, het grafterisme is geheel aan mij voorbijgegaan, evenals het berm-, eco-, massa-, ramp-, seks- en watertoe-risme. In principe houd ik eigenlijk helemaal nergens van. Je gaat op reis en je merkt het allemaal wel, zoals na je geboorte. Maar toch! In mei 2010 ontstond voor de eerste keer het verlangen naar een graf te zoeken van iemand die ik niet gekend heb: Franz Kafka te Praag. Dat deed ik omdat de tocht naar en door Praag helemaal in zijn teken had gestaan, eindeloos dwaalden Mirjam K. en ik naar plaatsen in de stad waar Kafka gewoond en geschreven had, of met vrienden verkeerde, zoals in het heerlijke café Slavia langs de Moldau, waar hij Rilke ontmoette, of café Arco waar hij met boezemvriend Max Brod afsprak. Het was het tochtje naar de Nieuwe Joodse Begraafplaats zélf dat erbij hoorde, een stadsbus binnenstappen, enkele haltes te laat er weer uit, per abuis de verkeerde begraafplaats op lopen, waar Russische kruizen – met hun driedubbele kruisbalk – op de graven stonden, waar we even een toevallige doop bijwoonden in een kapelletje van de oosters-orthodoxe kerk, en waar je ten slotte tegen je reisgenoot zegt: 'Erg Joods vind ik het hier niet!' Plus de overpeinzing: je kind laten dopen op een begraafplaats, hoe komt iemand er op? Maar ik vond het ook wel weer passen, het is de menselijke alfa en omega ineen. Later die dag vonden we Kafka's graf.

■ Rubriek

We gaan nu vanuit 2010 even terug in de tijd, want om de kern van dit verhaal te kunnen blootleggen moet ik u meenemen naar een klein gebeurtenis in mei 1987. Want niet Kafka is de kern, maar de verschijning van *CaissaNieuws* no. 300 is dat. Redacteur Pim Zonjee vond in het Oranjehuis een tot prop verfrommelde partijnotatie, daar achtergelaten door Pieter de Jong. Die had in zes zetten verloren van professor Van Hulst en was ontgoocheld weer naar huis gestapt. Zonjee dacht: het is misschien wel aardig om dit partijtje ongevraagd in CN te af te drukken! Een rubriek was geboren want Pim plaatste er een kopje boven: *Professor Van Hulst doceert*. De heer De Jong toonde zich hierover erg ontstemd, een reactie die iedere ambitieuze redacteur handenwrijvend tegemoet ziet. Johan van Hulst nam Pims rubriek over en schreef jarenlang zijn eigen teksten, telkens een klein college. Alle grootmeesters uit de oude tijd kwamen aan bod. Eén keerde regelmatig terug, namelijk de invloedrijkste van allen: Wilhelm Steinitz... en omdat zijn naam nu eindelijk gevallen is: terug naar Praag, voorjaar 2010, drieëntwintig jaar later.

■ Plaqueette

We dwaalden door het voormalige Joodse getto, waarin Kafka in 1883 was geboren en opgegroeid. Aan de rand daarvan zag ik opeens iets bijzonders, een plaqueette, vastgeklonken aan het gebouw van de Faculteit der Filosofie. Ik heb

altijd gedacht dat Steinitz een Duitser was, maar nu bleek hij opeens een soort Oostenrijker te zijn, eigenlijk een soort Tsjech. Geboren in 1836 in Praag! Eveneens in het Joodse getto. Gestorven in 1900 in New York, in

een gesticht, want wanneer het eens tegenzit eindigen grootmeesters dikwijls in een zenuwinrichting, of zij springen uit het raam, vroeg of laat en berooid & ellendig, met als gelukkige uitzonderingen Hans Ree en Paul van der Sterren. Beiden hingen dan ook op tijd hun schaak schoenen aan de wilgen, zoals Caissa-coryfee Willem Eijgenbrood het zo voortreffelijk formuleerde. Vanwege Steinitz' honderdste sterfjaar hadden de Tsjechen in 2000 in Praag een plaqueette met zijn aangezicht opgehangen. Daar

onder geboorteplaats en sterfplaats. Aan zijn gewelfde voorhoofd kon je goed zien hoeveel verstand hij had, hetgeen ook niet onlogisch is: hij was 's werelds eerste wereldkampioen, in ieder geval van 1886 tot 1894, met misschien nog twintig jaar erbij, van 1866 tot 1894, zoals sommigen beweerden. Het lag er maar aan hoe je het bekeek, zoals met wel meer dingen in het leven.

Ik had niet eerder een dergelijk erbetoon aan een schaker gezien, zomaar midden in een stad, behalve dan het Max Euweplein met raar Euwebeeldje, half mens half pion. Wat is er toch gebeurd met gewoon de kop van iemand, het borstbeeld? José Fijnaut, de maakster van Euwes beeltenis, schrijft: 'Zijn maatschappelijke visie is de kern van dit beeld.' Ach en wee. Zeg eens, Eddy Sibbing: was er echt geen kunstenaar te vinden die níet gek is? Hoe dan ook: de plaqueette van Steinitz zette mij aan het denken. Waarom zag ik dit nu opeens hangen, was er iets in gang gezet door de halfgare zoektocht naar Kafka's graf? Was dit wat Luiselli bedoelde, bovenaan dit stukje? De causaliteit? Ik had New York altijd gemeden, bang voor een teveel aan *the New World* en een tekort aan stof en vuil uit *the days of yore*. In het plotselinge besef dat nog in Praag de beslissing moest worden genomen, sprak ik tot Mirjam: 'We gaan naar New York, op zoek naar het graf van Steinitz!' Ze vroeg: 'Wanneer?' Ik zei: 'Dit najaar!' Immers: *wenn schon, denn schon!*

■ Schuiver

Ik bereidde me op de zoektocht voor. Op internet vond ik al snel de begraafplaats in Brooklyn en het plotnummer van Steinitz' graf: het was er nog steeds. Natuurlijk sloeg de twijfel over de onderneming soms toe en dacht ik: 'Waar slaat dit op?' Maar je kunt ook zeggen: waar slaat überhaupt iets op? Hierdoor gerustgesteld verdiepte ik me enigszins in Steinitz' leven. Natuurlijk komen dan de namen voorbij van Zukertort, Lasker en Tarrasch, maar telkens dook er nóg een schakende tijdgenoot op, een illustere Brit, een nogal vreemde snuiter, Joseph Henry Blackburne... bijgenaamd *The Black Death*. De Zwarte Dood; zo werd ook bij ons in de veertiende eeuw de pest aangeduid.

Blackburne leerde schaken op 19-jarige leeftijd, negen jaar later werd hij Brits kampioen, spoedig daarna zat hij bij de wereldtop. In hem zie je de oude tijd terug, toen mannen nog mannen

waren. Het zou nog wel even duren voordat de goddeloze dagen van tegenwoordig aanvingen. In die tijd hadden echte mannen nog een ziel, een geest, een brein en het spel, temperament en humor, de whisky, de sigaar, hun vuisten. Ze schaakten, rookten, zopen en sloegen erop los, althans Blackburne deed dat. De zondag was voor de kerk, waar zij trouw het credo zongen, in harmonie met de Heer, zichzelf en het leven. Eenmaal getrouwd, scheidden zij nimmer. In feite, wanneer je er goed over nadacht, belichaamden mannen als Blackburne het goede op aarde.

In die tijd gebruikten spelers tijdens schaakpartijen nog gewoon tabak en alcohol, zo veel ze maar wilden. Het was Blackburne al eens overkomen dat hij peinzend het glas whisky van zijn tegenstander pakte en het leegdronk. Hierover zei hij later: 'Mijn tegenstander liet zijn whisky instaan, ik dronk het en passant op.' Inmiddels was Steinitz in 1888 Amerikaan geworden. Blackburne en hij verschilden eigenlijk niet zo veel van elkaar. Want waar Blackburne zijn vuisten had, gebruikte Steinitz zijn pen en was voortdurend verwickeld in wat bekend stond als de *Ink War*. Hij werd om zijn moderne positieospel verguisd en verdedigde zich dan fel, liet men hem met rust dan viel hij aan. Dat ging er hard aan toe. Vaak kreeg hij het verwijt een dwerg te zijn, een Quasimodo, niet alleen in gestalte – die niet boven de 1,52 m reikte – maar ook als schaker. Anderssen vond hem een schuiver: 'Steinitz is een zakkenroller, hij steelt een pion en wint de partij ermee.' Pas rond 1890 kon men er eindelijk niet meer om heen: hij had groot gelijk met zijn ideeën over het positieospel. De romantiek op het schaakbord was voorbij.

✚ Corrigerende tik

Er gaat een verhaal over een nogal hevig incident tussen Steinitz en Blackburne, iets wat telkens maar terugkomt. Toen ik Steinitz' definitieve versie erover las, in zijn eigen blad *International Chess Magazine*, toen wist ik: ik moet nu ook naar het graf van Blackburne, in Londen, pas dan is het grafzoeken voorbij. Gelukkig was ik nog onwetend over de enorme ellende die mij

Joseph Henry Blackburne

in Londen daardoor te wachten zou staan. Over het incident deden veel varianten de ronde, in verschillende bladen, maar de meeste zijn niet alleen erg beknopt maar ook nog onjuist. Hier is er één van: 'In woede ontstoken, veranderde Steinitz in een soort beest. Tijdens een vrij onbeduidende woordenwisseling, na een partij in het Parijs Toernooi 1867, spuugde hij zijn tegenstander Blackburne recht in het gezicht. Die antwoordde door

hem met zijn hoofd door een raam te slaan.' Zo ging het dus niet. En ook schaker/journalist L. Hoffer vergiste zich toen hij Steinitz in 1889 in zijn blad *Chess Monthly* de les wilde lezen: 'Verdient Steinitz onze stille verachting, zullen wij zwijgen over hem? Maar is hij dan zelf zo menslievend? Keerde deze Quasimodo soms aan Blackburne zijn andere wang toe, toen die hem tijdens Parijs 1867 een flinke draai om zijn oren gaf? Nee, hij onderging de tuchting allerminst gedwee, maar probeerde in plaats daarvan Blackburne met zijn wandelstok af te ranselen. Die brak de stok doormidden en wierp hem in het vuur. Daarop, in machteloze woede, trachtte Steinitz zijn tegenstander als een viswif in het gezicht te spuwen.'

Maar zo ging het evenmin, als we Steinitz mogen geloven. Het valt trouwens op hoe onomwonden men over elkaar schreef. Steinitz antwoordde in het novembernummer 1889 van zijn *International Chess Magazine*, waarin hij Hoffer aansprak met 'Herr Dreckseele'. 'Hier is mijn versie van het gebeurde, Dreckseele. In Londen sloeg Blackburne mij een blauw oog, dat was in 1867. Ik ben er trots op, Dreckseele, dat ik hem daarna in zijn gezicht probeerde te spuwen! Tijdens het Parijs Toernooi in 1878 hadden Blackburne en ik aangrenzende hotelkamers en ik lag al in bed toen hij stomdronken mijn kamer binnendrong en ruzie zocht. Na enkele woorden over en weer wierp hij zich op mijn bed en beukte met volle kracht op mijn gezicht. De man is twee keer zo groot als ik! Na misschien een dozijn klappen zaten mijn beddengoed en pyjama onder het bloed. Gelukkig kon ik mij uit zijn dronken greep losmaken, waarna ik hem met zijn hoofd door mijn hotelraam sloeg, hetgeen hem ietwat ontuchtterde.'

Moet ik deze onzin geloven? Mijn sympathie ligt bij Blackburne. Hij zal goede redenen hebben gehad om Steinitz af en toe een paar flinke klappen te verkopen, het is de corrigerende tik. Jammer dat Blackburne nooit met zijn versie kwam, maar hij kon er zich waarschijnlijk niets van herinneren, de genade van de dronkaard. Onzinnige dingen worden automatisch gewist, terwijl de nuchtere mens zich een dag later de ogen uit de kop schaamt. Later kwam beide grootmeesters elkaar in toernooien weer tegen en speelden dan in alle rust hun partijen.

Steinitz

Op weg. Ik vind álles leuk aan New York, de metro inclusief, vooral de oude en half-vergane metrostations en gammele treinen, maar ook de stadsbussen zijn aardig. We lopen de beroemde Brooklyn Bridge over en zoeken in Brooklyn naar een bus die ons richting The Evergreens Cemetery brengt. Na een paar haltes is iedereen in de bus zwart, behalve wij. We gedragen ons zo veel mogelijk als toeristen om niet de indruk te wekken dat

wij iets met de slavernij te maken hadden. Hetzelfde doen we als we een indiaan zien. Onderweg zien we hoe Brooklyn, tja, Brooklyn is. Een dodelijk saai en kleurloos gedoe. Geen wonder dat Woody Allen hier opgroeide tot neuroot. We lopen het terrein van de begraafplaats op, maar Steinitz' graf lijkt onvindbaar. Plotnummers liggen door elkaar. Na anderhalf uur in de hitte van de middag te hebben gelopen, houd ik het voor gezien, ik ga ergens zitten. Juist dan, zoals wel vaker, bewijst Mirjam haar waarde. Ze zoekt gewoon verder, dwaalt van graf naar graf! Ik bedenk altijd wel van alles, maar ik ben een componist die de techniek mist om zijn eigen werk uit te voeren. In de verte hoor ik luid geroep: ze heeft het graf gevonden! Trots staan we ernaast. Een metrotrein rijdt bovengronds langs. In de verte, tussen de bomen door, zien we Manhattan liggen. We voelen ons zeer in New York! Terug op het eiland eten we iets. Om tien over zeven begint het erg hard te waaien en te stortregenen. Amerikanen zijn zó knap! Al zaten ze er vijf minuten naast. We schuilen onder de lui-

fel van een winkel, ietwat benauwd dat ver daarboven iemand uit het raam valt, dwars door het doek heen, want dat zie je altijd. Mijn gedachten dwalen af, naar een heel ander graf, in Londen. ■

■ The Evergreens Cemetery

New York, oktober 2010. We zijn er! Wat een wonder, deze 'hoofdstad van de wereld', we voelen ons direct thuis. Het meest bijzondere vind ik dat New York een echte wandelstad is, dat had ik niet gedacht. Manhattan is, verhoudingsgewijs, nauwelijks groter dan mijn Prinseneiland, je loopt er zo omheen, langs de heerlijke *avenues*, de straten en straatjes, en de prachtigste rode bakstenen wolkenkrabbers. Via een huizenruil-website zitten we in een appartement van ene Steve Wasserman, aan de East 63rd Street, inclusief doorman, vlakbij Central Park. We lopen naar binnen bij Strand Bookstore, die adverteert met 'we have 18 miles of books', uit welke achttien mijl ik een boekje van Edith Wharton pluk, uit 1893, om in de tijd van Steinitz te blijven. Zij schrijft opeens:

And in the innermost room, the holy of holies, the soul sits alone and waits for a footstep that never comes.

Goed zo, Edith, je bent niet bang. Het aardige aan haar is dat zij – net als ik – vindt dat de mens zich met dit lot moet verzoenen, want het is niet anders. En toen kwam de grote dag. Op een New Yorkse tv-zender zien we in de ochtend het weerbericht: vanavond gaat het om 19.15 uur stortregenen, we krijgen een heuse *rainstorm* op ons dak. Daar moeten we smakelijk om lachen. Niet alleen vanwege het absurd nauwkeurige tijdstip, maar ook zijn we al een week lang gevangen in een prachtige en erg warme *Indian summer*, een nazomer. Dus niks regenstorm.

(Wordt vervolgd in CN433)

Oplossingen

problemen (pag. 11)

❖ Probleem 1

W.E. Lester
Empire Review, 1924
1.Db1 d1(D) 2.De4
d1(P) 2.Db5
L~ 2.Df1

Als zwart aan zet zou zijn, is Dxd2 winnend. Maar nu moet wit iets verzinnen en dat noemt men 'matverandering'. De sleutelzet geeft nog twee andere varianten door de ontpenning van de pion. Dit noemt men 'matvermeerdering'.

❖ Probleem 2

M. Lipton
The Problemist, 1952
1.Dg6 Dd1(e2) 2.Lf3
Db1 (d3,c4) 2.Le4
Db5 2.Ld5
Da6 2.Lc6
Dxg2 2.Dxg2

De ontpende looper is er als de kippen bij om zelf de door-gang voor de zwarte dame te beletten. Dit heet 'afsluiting'.

❖ Probleem 3

M. Lipton
Jerusalem Post, 1960
1.Lb6 Th8(h7 etc) 2.Lc8
(b7 etc)
c2 2.Ld3
Ka2 2.Lc4

Afwijkende zetten van de zwartveldige looper worden gepareerd met Th6. Dit probleem is een voorbeeld van het 'halfbatterij-thema': een zet van de ene looper stelt de andere in staat een batterij te vormen met de toren.

❖ Probleem 4

G. Ernst
Münchener Allgemeine
Zeitung, 1906
1.Ta2 Lg2 2.Le4 L~ 3.g7
Lxe4 3.Th2
Lxa2 2.Le4 en 3.g7

Een onverwacht torenoffer is de sleutelzet. Op 1.Ta3? volgt Le6 (2.Le4 Lf5). Op 1.Ta4? komt Le4 en op 1.Ta7? volgt Lf7 (niet Lb7 omdat wit dan toch nog zou winnen met e6).

❖ Probleem 5

C.L. Fritch
Detroit News, 1876
1.d8(P) T~ 2.Db7+ Txb7
3.Pc6
In plaats van gemakzuchtig een tweede dame te halen, offert wit zijn enige dame!

❖ Probleem 6

H. Holm
Gevle Dagblad, 1939
1.Lc7 Kh2 2.Pf6 Kh1 3.Pg4
gxf2 4.Pxf2
gxf2 2.Pd6 Kh2 3.Pe4+
Kh1 4.Pxf2

Na 1.fxg3 geeft wit uiteraard ook mat, maar helaas niet in vier maar in vijf zetten.

studies (pag. 13)

❖ Studie 1

A. van de Woestijne, 2012
1.Lf8+ Kf7 2.Dg7+ Ke6
(2... Ke8 3.De7#) 3.Dg4+ +-
(of 1... Kxf8 2.Dh8+;
1... Kd7 2.Dd6+ Ke8 3.De7#)

❖ Studie 2

A. Troitzky, 1924
1.g7 Ta1+ (1... Ta8 2.Pg6
Lc5 3.Pf8 Lxf8 4.g8D =)
2.Kh2 Ta8 3.Pg6 Lc5 4.Pf8
Lxf8 5.g8D Ld6+ 6.Kh1!
Txg8 =

❖ Studie 3

O. Duras, 1908
1.Lb4 Kf7 2.a4 Ke6 (2...Ke8
3.a5 Kd8 4.Ld6 Kc8 5.a6)
3.a5 Kd5 4.a6 Kc6 5.La5 +-

❖ Studie 4

A. Troitzky, 1910
1.d6 Tg7 2.Th3+ Kg8 3.Tg3
Txg3 4.d7 +-
Of 1...Tg6 (Tg5 komt op hetzelfde neer) 2.d7 Td6 3.
Tf8+